

ZICHT OP SOCIALE IMPACT

RAPPORT 'MEER INZICHT IN DE SOCIALE IMPACT BIJ AANBESTEDINGEN EN CONTRACTEN'

SEPTEMBER 2022

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3	Bijlage	21
2. Sociale impact	5	Medewerkers-tool	21
Niveaus van meten en monitoring	5	Impact-calculator	25
Verskil tussen meten en monitoren 	5	Social Handprint	28
Het inkoopproces en sociale impact	6	Impactpad	31
Huidige inzichten	6	Prestatieladder Socialer Ondernemen	35
3. De matrix van instrumenten	8	PSO 30+ certificaat	39
De instrumenten	8	Code Sociale Ondernemingen	42
4. Toelichting matrix en instrumenten	9	Rikx	46
5. Behoeften en wensen	9	Impactpakket	50
6. Best practices	14	WIZZR	54
	14	Social Return Monitor (InterPactum)	57
	14	Social Return Monitor (Noord-Nederland)	60
	18	MVI-Zelfevaluatie tool	63
	18	Bouwblokkenmethode	67
	20	Charter Diversiteit	70
	20	Maatschappelijke kostenbatenanalyse	73

1. INLEIDING

Steeds meer publieke organisaties willen inkopen met sociale impact. Er bestaan verschillende instrumenten die kunnen worden gebruikt om meer zicht te krijgen op sociale impact die publieke opdrachtgevers met inkoop realiseren of kunnen bewerkstelligen. Om verwarring te voorkomen en opheldering te bieden over het gebruik van deze instrumenten, leggen we in dit rapport uit wat het meten en monitoren van sociale impact inhoudt en zetten we in één overzicht een groot deel van de bestaande sociale impact instrumenten naast elkaar.

Waarom zijn die instrumenten belangrijk?

Inkopen met sociale impact gaat verder dan alleen het stellen van voorwaarden bij de uitvraag en contracteren na een gunning. Inkoop kan een effectief instrument zijn om sociale impact te maken.¹ Als aanbestedende dienst, maar ook als opdrachtnemer wil je weten of het gevraagde en beoogde resultaat daadwerkelijk tot stand is gekomen. Het meten en monitoren van de sociale impact speelt daarbij een belangrijke rol voor verschillende stakeholders.

Voor inkopers is het van belang de sociale impact inzichtelijk te maken om te weten *of* en *wanneer* je succesvol bent in het uitvragen van sociale voorwaarden. Voor contractmanagers is dit inzicht belangrijk, zodat de gemaakte afspraken rondom sociale impact ook geleverd en gerealiseerd worden. Daarnaast is het voor beleidsmakers en bestuurders van belang om te weten wat de maatschappelijke

impact van sociaal opdrachtgeverschap is. Ook voor bedrijven kan meer zicht op hun sociale impact interessant zijn, aangezien zij hier eventueel voor beloond kunnen worden. Het is daarom essentieel om in alle fasen van inkoop, contractbeheer en uitvoering resultaten te meten en monitoren.

Toch ervaren inkopers, contractmanagers en projectleiders dat sociale impact lastig concreet te maken is. Dat terwijl er instrumenten zijn die kunnen bijdragen aan het zichtbaar maken van sociale impact. De instrumenten verschillen in hun doel (wat wordt er gemeten?), opzet (hoe wordt dit gemeten?) en wijze van inzet (hoe te registreren en wanneer te gebruiken?). De hoeveelheid en diversiteit van het instrumenten aanbod zorgt voor verwarring. Daarnaast is het ook onduidelijk of, en zo ja hoe, deze bestaande initiatieven ingezet kunnen worden voor nieuwe of andere thema's zoals bijvoorbeeld Diversiteit en Inclusie.

Het rapport

Het doel van dit rapport is om opheldering te geven over hoe de bestaande middelen en instrumenten ons kunnen helpen om meer inzicht te krijgen in de sociale impact. Met die reden start het rapport met een aantal definities en begrippen over sociale impact in relatie tot publieke inkoop. Dit wordt opgevolgd door een matrix met daarin de geselecteerde instrumenten. In deze matrix wordt de belangrijkste informatie kort en bondig beschreven voor onze stakeholders.

¹ Voor meer informatie over Maatschappelijk Verantwoord Inkopen: <https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen>

Dit rapport is geen integraal overzicht van instrumenten dat tijdens aanbestedingstrajecten kan worden gebruikt om de sociale impact van inschrijvingen te vergelijken. Wel wordt inzichtelijk gemaakt welk instrument voor welk doel gebruikt kan worden zodat dit het beste past bij het gewenste meetniveau² van opdrachtgever en -nemer. In de bijlage staan we uitgebreider stil bij het gebruik, de werking en mogelijkheden van de instrumenten.

Vervolgens wordt bekeken hoe deze instrumenten zich tot elkaar verhouden. Aan de hand van een enquête en deskresearch zijn behoeften en wensen van verschillende betrokken partijen ten aanzien van het meten en monitoren van sociale impact in kaart gebracht. Er wordt afgesloten met een aantal *best practices* over sociale impact.

² De meetniveaus staan voor resultaten op verschillende abstractieniveaus (zie voor meer hoofdstuk 1)

2. SOCIALE IMPACT

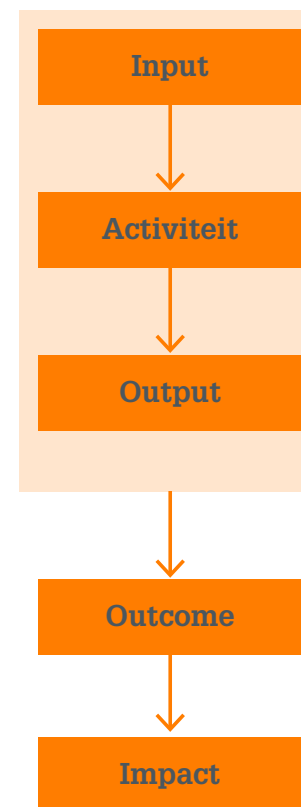
Inkopen met impact staat centraal bij *maatschappelijk verantwoord inkopen*.³ Maatschappelijk verantwoord inkopen is inkopen met aandacht voor mens en milieu. Wanneer het gaat over het meten en monitoren van de impact lopen begrippen vaak door elkaar en worden ze verschillend geïnterpreteerd. Dit rapport gaat in het bijzonder over sociale impact. In dit hoofdstuk gaan we op zoek naar belangrijke begrippen rondom dit thema.

Impact wordt in de literatuur veelal omschreven als de directe én indirecte effecten die aan de activiteiten van een initiatief, onderneming of beleid toegeschreven kunnen worden. Deze effecten kunnen zowel positief als negatief en bedoeld of onbedoeld zijn.⁴ De totstandkoming van impact kan worden uitgelegd aan de hand van de 'Theory of Change' (Figuur 1). Het biedt houvast in het definiëren van resultaten op verschillende niveaus en ook welke input hiervoor nodig is.

Sociale impact is een specifieke duiding van het woord impact. Het kan worden gezien als het maatschappelijke rendement of de bijdrage aan verschillende maatschappelijke opgaven.⁵ In dit rapport wordt voor een iets smallere definitie van sociale impact gekozen. We praten over *sociale impact* wanneer er een bijdrage wordt geleverd aan *sociaal* maatschappelijke vraagstukken, zoals arbeidsparticipatie van kwetsbare doelgroepen en diversiteit en inclusie.

Niveaus van meten en monitoring

Het creëren van impact is een aan-eenschakeling van acties en (tussen) resultaten. Daarvoor is het nodig om middelen (geld, tijd, fte, mensen, etc.) in te zetten. Deze middelen of *input*, maken activiteiten mogelijk. *Activiteiten* 'kun je doen' en dragen bij aan het behalen van een direct tussenresultaat; de *output*. Op basis van de hoeveelheid *input* en *activiteiten* worden de inspanningen die aan de kant van de ondernemer en/of opdrachtgever zijn gedaan inzichtelijk. Deze *inspanningsmetingen en -monitoringen* geven nog geen informatie over het effect van de input en activiteiten, maar geven wel inzicht in de mate waarin maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) een rol speelt bij aanbestedingen en het navolgende contractmanagement.

Figuur 1: Theory of Change

³ Voor meer informatie over Maatschappelijk Verantwoord Inkopen: <https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen>

⁴ Impactpad: https://impactpad.nl/wp-content/uploads/Het_Impactpad_NL_2020.pdf

⁵ Sociaal Economische Raad (SER) (2015) *Sociale ondernemingen: een verkennend advies*. Advies 15/03, mei 2015

De *output* is vaak goed meetbaar of tastbaar te maken. Output is het directe effect van de activiteiten. In het geval van activiteiten die zich richten op het verhogen van arbeidsparticipatie kun je denken aan de verwezenlijkte arbeidsplaatsen of (werk)ervaringsplekken.

Eén niveau hoger zit de *outcome*; veelal omschreven als het indirecte effect van de inspanningen. Denk hierbij aan een effect op individueel of maatschappelijke niveau. Zo kan arbeidsparticipatie van iemand uit een kwetsbare doelgroep uiteindelijk leiden tot een hogere zelfredzaamheid, gezonder gedrag of verandering in de ervaren kwaliteit van leven.⁶

Het ultieme niveau is de *impact* die zich vormt als een opeenstapeling van verschillende *output* en *outcome* van de activiteiten. Deze impact zegt vaak ook iets over lange termijneffecten op de planeet, samenleving, mens en/of de economie. De impact van arbeidsparticipatie kan bijvoorbeeld gezondere samenleving, hoger welzijn van de bevolking en economische vooruitgang in Nederland.

Verskil tussen meten en monitoren

Het *meten* van de sociale impact geeft inzicht in de behaalde *input*, activiteiten, *output* of *outcome* op een bepaald moment. Het *monitoren* legt periodieke metingen vast, bijvoorbeeld gedurende de looptijd van een contract. Hiermee worden bewegingen zichtbaar.

Een voorbeeld van een beweging is de hoeveelheid arbeidsplaatsen die voor kwetsbare groepen gerealiseerd zijn in het kader van een inkooptraject. Er wordt per kwartaal gemeten hoeveel mensen in- en

uitstromen, waarna dit in een monitoringssysteem wordt vastgelegd en in beeld gebracht wordt. Monitoring geeft informatie waardoor je kan bijsturen om zo het gewenste resultaat te krijgen.

Het inkoopproces en sociale impact

Tijdens elke fase van het inkoopproces kan er behoefte ontstaan aan inzicht in de sociale impact. In dit rapport onderscheiden we drie inkoopfasen. Per fase geven we aan hoe het meten en monitoren van sociale impact een rol kan spelen voor de betrokken partijen.

Fase 1: Voorbereidende fase

Wanneer in een publieke organisatie behoefte ontstaat aan een bepaald product, dienstverlening of werk, vertaalt de inkoper dit naar een opdracht. Bij het voorbereiden van deze opdracht worden (minimum) eisen, criteria en uitvoeringsvoorwaarden opgesteld. Ter voorbereiding kan eventueel ook een marktonderzoek worden ingezet om tot de juiste criteria en de juiste procedure te komen.

In de uitvraag kunnen ook sociale doelstellingen worden meegenomen, bijvoorbeeld door social return op te nemen als eis en/of gunningscriterium. Door inzicht te krijgen in de potentiële impact van ondernemers, zijn inkopers beter in staat om sociale voorwaarden, eisen en criteria op een juiste manier in aanbestedingen uit te vragen.

Daarnaast is het ook mogelijk om aanbestedingen voor te behouden aan sociale ondernemingen of sociale werkvoorzieningen, waar minstens 30% uit kansarme groepen werkzaam is (art. 2.82 en 2.82a Aanbestedingswet 2012). Hierbij kunnen instrumenten zoals keur-

⁶ In de handreiking Monitoring en Contractuele Borging MVI wordt effectmonitoring zowel toegepast op output als outcome: PIANOo (2021). Handreiking Monitoring en contractuele borging MVI: <https://www.pianoo.nl/sites/default/files/media/documents/2021-10/Handreiking-Monitoring-en-Contractuele%3Dborging-MVI-2-juli2021.pdf>

merken of certificaten helpen om aan te tonen of een organisatie een sociale onderneming is.

Fase 2: Aanbestedingsfase

In deze fase vindt onder andere de selectie en het contracteren plaats.⁷ De inkoper gunt de opdracht aan de inschrijver wiens inschrijving het beste/meeste tegemoetkomt aan de (sociale) wensen en voldoet aan de eisen van de opdrachtgever. Voor ondernemers is het inzichtelijk maken van de sociale impact in deze fase van belang, omdat zij hiervoor beloond kunnen worden en zich hierop kunnen profileren.

Vervolgens worden de gemaakte afspraken vastgelegd in een overeenkomst. Tijdens deze fase wordt in sommige gevallen ook ingericht of vastgelegd hoe de sociale impact, zoals bijvoorbeeld de social return verplichting, verzilverd wordt.

Fase 3: Uitvoeringsfase

Opdrachtgever en opdrachtnemer gaan aan de hand van de afgesproken prestaties met elkaar in zee. Tijdens de uitvoering van de opdracht kunnen contractmanagers of social return coördinatoren opdrachtnemer adviseren over onder andere de invulling van zijn social return verplichting. In deze fase vindt het meten en monitoren van de social return invulling of sociale impact plaats.

Bij contractmanagement is het belangrijk na te gaan dat de gemaakte afspraken ook daadwerkelijk geleverd en gerealiseerd worden (*de resultaten/output*) en daarmee op welke manier ze verantwoord worden. Door de voortgang op sociale impact gedurende een contract te

monitoren, kan er tijdig bijgestuurd worden. Professioneel inkopen betekent goed contractmanagement, dus ook van de contractuele afspraken rondom sociale impact.

Zonder controle op naleving zal voor sommige bedrijven de noodzaak dit te volbrengen verdwijnen. Daarnaast zorgt goede monitoring voor transparantie en een eerlijk speelveld voor ondernemers. Immers, wanneer een niet-ingevulde social return verplichting voor de ene opdrachtnemer geen consequenties heeft en voor de andere wel, ontstaat er ongelijkheid.

Tot slot

Na afloop van de opdracht is het voor beleidsmakers en bestuur belangrijk om te weten wat het effect (*outcome*) van het sociaal opdrachtgeverschap is. Leidt dit bijvoorbeeld tot een meer diverse en inclusieve werkomgeving of meer werk en participatie voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt? Op basis van deze informatie kan vervolgens gekeken worden waar verbeteringen liggen en kan bijvoorbeeld het inkoopbeleid aangepast worden.

⁷ Het selecteren komt alleen voor in een procedure met voorselectie zoals de niet-openbare procedure.

Huidige inzichten

Het inzichtelijk maken van sociale impact gebeurt grofweg op twee manieren ^{8 9}:

1. *Het gebruiken van keurmerken tijdens de voorbereidende fase:* Socia(a)l(er) ondernemen wordt door sommige opdrachtnemers aan de hand van keurmerken in kaart gebracht. Veel publieke organisaties erkennen een keurmerk als een instrument om een sociaal ondernemer te identificeren.
2. *Impactrapportages door sociale ondernemingen:* Het inzichtelijk maken van de sociale impact is voor sociale ondernemingen een belangrijk onderdeel van hun bedrijfsvoering. In 2019 gaf 74% van de ondervraagde sociale ondernemingen in de Social Enterprise Monitor aan bezig te zijn met impactmeting of was van plan deze te gaan uitvoeren.¹⁰

⁸ VNG (2018). Handreiking Social Return: https://vng.nl/sites/default/files/publicaties/2018/handreiking-social-return_20180319.pdf

⁹ Provincie Noord-Holland (2019). Adviesrapport naar aanleiding van de evaluatie van social return: https://openresearch.amsterdam/image/2021/9/10/efb_20_01_2020_sr_adviesrapport_evaluatie_2019_definitief.pdf

¹⁰ Zie p.4 https://www.social-enterprise.nl/application/files/8615/7165/8222/362_Publicatie_SE_monitor2019_web.pdf

3. DE MATRIX VAN INSTRUMENTEN

Er zijn meerdere instrumenten en methoden ontwikkeld die inzicht kunnen geven in de sociale impact bij publieke inkoop. In dit hoofdstuk worden de verschillende meet- en monitoringsinstrumenten, keurmerken en methoden weergegeven die inzicht bieden in de sociale impact en wordt aangegeven hoe deze te gebruiken zijn. Ook wordt aangegeven in welke fasen van het inkoopproces deze instrumenten toegepast kunnen worden. In hoofdstuk 4 gaan we nader in op het gebruik van de matrix. In de bijlage is per instrument een uitgebreide omschrijving te vinden.

De criteria om een methode of instrument op te nemen in dit rapport zijn:

1. Het instrument meet, monitort of certificeert (op onderdelen van) sociale impact op (ten minste) het gebied van arbeidsparticipatie of diversiteit en inclusie.
2. Het instrument wordt of kan worden gebruikt tijdens het inkoopproces.
3. Het instrument is (online) toegankelijk voor opdrachtnemers en opdrachtgevers.

De instrumenten

Aan de hand van de toelatingscriteria nemen we onderstaande instrumenten op in de matrix:

- Medewerkerstool
- Impactcalculator
- Social Handprint
- Impactpad
- Keurmerk Prestatieladder Socialer Ondernemen
- PSO30+ Certificaat

- Code Sociale Ondernemingen
- Rikx
- Impactpakket
- WIZZR
- Social return monitor (InterPactum)
- Social return monitor (Noord-Nederland)
- MVI-zelfevaluatie tool
- Bouwblokkenmethode
- Charter Diversiteit
- Maatschappelijke kosten-batenanalyse

Belangrijk voorafgaand aan het lezen van de matrix en bijlage:

- De matrix met instrumenten is **niet-limitatief**. In de toekomst zal mogelijk het scala aan instrumenten verder worden uitgebreid.
- In sommige gevallen zijn de exacte mogelijkheden voor het gebruik tijdens aanbestedingen niet helder, aangezien het gebruik van het instrument nog aan (door)ontwikkeling onderhevig is.
- **Prestatie-instrumenten** kunnen binnen een aanbestedingsprocedure niet zonder meer als selectie- of gunningcriterium worden toegepast. Elementen uit prestatie-instrumenten kunnen wel als minimumeis, gunningscriterium of bijzondere uitvoeringsvoorwaarde worden gebruikt. Dit kan alleen als er een (rechtstreeks) verband met het voorwerp van de opdracht bestaat en deze elementen proportioneel en objectiveerbaar zijn. Het **exclusief** verwijzen naar een prestatie-instrument als keurmerk/certificaat is ook niet toegestaan. Deze kunnen wel als een (niet exclusief) bewijsmiddel dienen om aan te tonen dat aan contractuele eis of sub-gunningscriterium wordt voldaan.

- Een aantal van de in de bijlage opgenomen instrumenten staat op gespannen voet met de Aanbestedingswet 2012 aangezien deze vooral toezien op **de algemene bedrijfsvoering** van een onderneming en niet enkel op **het voorwerp van de opdracht**. Bij de keuze voor een instrument of middel wordt daarom aangeraden om eerst juristen binnen de eigen organisatie te laten adviseren over het gebruik van het middel.

	MEDEWERKERSTOOL	IMPACTCALCULATOR	SOCIAL HANDPRINT	IMPACTPAD	PSO-KEURMERK	PSO30 +	CODE SOCIALE ONDERNEMINGEN	RIKX	IMPACTPAKKET	WIZZR	SOCIAL RETURN MONITOR (INTERPACTUM)	SOCIAL RETURN MONITOR (NOORD-NEDERLAND)	MVI-ZELFEVALUATIE TOOL	MKBA	BOUWBLOKKEN-METHODE	CHARTER DIVERSITEIT
Wat voor soort instrument?																
Wat meet/beoordeelt het instrument	Effecten van arbeidsparticipatie	Maatschappelijke kosten en baten van arbeidsparticipatie	Bijdrage aan de 'Sustainable Development Goals'	Effecten van arbeidsparticipatie, <i>sustainable value chains</i> , gezondheid en circulariteit	Mate van sociaal ondernemen op het gebied van arbeidsparticipatie	Voldoet de onderneming aan de eisen van Art 2.82 Aw	Is de onderneming 'impact first' en voldoet het aan de vijf principes van de Code	Effecten van een initiatief op het gebied van arbeidsparticipatie	Initiatief om de laatste drempel voor arbeidsparticipatie weg te nemen	Social return realisatie	Social Return realisatie	Social Return realisatie	Inspanningen op alle MVI-thema's ten opzichte van de MVI-ambities	Maatschappelijke kosten en baten	De relatieve waarde van de social return inspanningen	Diversiteit van personeelsbestand en een inclusief bedrijfsklimaat
Op welk niveau worden resultaten gemeten	Outcome	Outcome	Output en outcome	Input, output en outcome	Input en output	Output	Input en output	Output en outcome	Input	Output	Output	Output	Input	Output en outcome	Output	Input en output
Wie meet de impact	Opdrachtnemer	Opdrachtnemer	Onafhankelijk team van MAEX	Opdrachtnemer	Onafhankelijke auditor van certificerende instelling	Onafhankelijke auditor van certificerende instelling	Opdrachtnemer meet de impact, Reviewboard meet de toelatingcriteria	Onafhankelijk expertteam van Stichting Rikx	Onafhankelijk beoordelings-team van Everyday Heroes	Opdrachtgever	Opdrachtgever	Opdrachtgever	Opdrachtgever	Opdrachtnemer of opdrachtgever of onafhankelijk partij	Opdrachtgever bepaalt de waarde	Opdrachtnemer

Tabel 1: Matrix instrumenten meten en monitoren

	MEDEWERKERSTOOL	IMPACTCALCULATOR	SOCIAL HANDPRINT	IMPACTPAD	PSO-KEURMERK	PSO30 +	CODE SOCIALE ONDERNEMINGEN	RIKX	IMPACTPAKKET	WIZZR	SOCIAL RETURN MONITOR (INTERPACTUM)	SOCIAL RETURN MONITOR (NOORD-NEDERLAND)	MVI-ZELFEVALUATIE TOOL	MKBA	BOUWBLOKKEN-METHODE	CHARTER DIVERSITEIT
Hoe wordt de waarde weergegeven	Groei van werknemers	De directe monetaire effecten van arbeidsparticipatie	Monetaire of kwalitatieve bijdrage per Sustainable Development Goals	Monetaire of kwalitatieve bijdrage	Een trede op de PSO ladder	Afgifte van een certificaat	Registratie of opname in Register Sociale Ondernemingen	Impact uitgedrukt in hoeveelheid Rikx	Een impactpakket	Social return realisatie	Social return realisatie	Social return realisatie	Score op de mate van MVI van de aanbestedende dienst	De kwalitatieve en monetaire effecten	De waarde wordt vastgesteld door de opdrachtgever	Kwantitatieve en kwalitatieve waarde
Hoeveel aanbestedende diensten gebruiken het instrument	Onbekend	Onbekend	Pilot in gemeente Utrecht	Onbekend	230 gemeenten + provincies + waterschappen + woningcorporaties	230 gemeenten + provincies + waterschappen + woningcorporatie	69 gemeenten + 2 provincies	Gemeente Rotterdam	200 gemeenten en overheidsinstanties	200 gemeenten + provincies + waterschappen + woningcorporaties	6 gemeenten +	59 gemeenten + provincies + waterschappen + woningcorporaties	70 – 75 gemeenten + provincies + ministeries + waterschappen + woningcorporaties	Onbekend	Onbekend	Ministeries en Rijks-waterstaat
Hoeveel ondernemers of initiatieven gebruiken het instrument	Onbekend	Onbekend	1800 initiatieven hebben een SH (tiental bedrijven tijdens de pilot)	Onbekend	Gemiddelde dagstand in 2021: 1400 ondernemingen	Gemiddelde dagstand in 2021: 228 ondernemingen	66 ondernemingen	Projecten of initiatieven in gemeente Rotterdam	400 ondernemers	Opdracht-nemers van bovenstaande gemeenten	Opdracht-nemers van bovenstaande gemeenten	Opdracht-nemers van bovenstaande gemeenten	N.v.t.	Onbekend	Opdracht-nemers van gemeenten die de BM hebben opgenomen in beleid	360 organisaties
Opdrachtgever:																
Vereiste capaciteit	••	••	••	••	•	•	•	•	•	••••	••••	••••	•••	•••	••	••

Tabel 1: Matrix instrumenten meten en monitoren

	MEDEWERKERSTOOL	IMPACTCALCULATOR	SOCIAL HANDPRINT	IMPACTPAD	PSO-KEURMERK	PSO30 +	CODE SOCIALE ONDERNEMINGEN	RIKX	IMPACTPAKKET	WIZZR	SOCIAL RETURN MONITOR (INTERPACTUM)	SOCIAL RETURN MONITOR (NOORD-NEDERLAND)	MVI-ZELFEVALUATIE TOOL	MKBA	BOUWBLOKKEN-METHODE	CHARTER DIVERSITEIT
Vereiste expertise	••	••	•••	•••	••	••	••	••	••	••	••	••	•••	•••	•••	••
Kosten	X	X	€€	X	X	X	X	€€	X	€€€€	€€€	€€€	X	Onbekend	X	X
Opdrachtnemer:																
Vereiste capaciteit	••	••	••••	••	••••	••••	••••	•	•	••	••	••	n.v.t.	••••	••	•••
Vereiste expertise	••	••	•••	•	••••	••	••••	•	•	••	••	••	n.v.t.	••••	••	•••
Kosten	X	X	€	X	€€	€€	€€	€	X	X	X	X	n.v.t.	Onbekend	x	x

Tabel 1: Matrix instrumenten meten en monitoren

 = Meetinstrument

 = Methode

 = Monitorinstrument

 = SR-invulling

 = Handleiding

 = Keurmerk

 = Register

4. TOELICHTING MATRIX EN INSTRUMENTEN

Alle instrumenten in de matrix richten zich op (onderdelen van) sociale impact en zijn te gebruiken tijdens het inkoopproces. Maar hoe verhouden deze instrumenten zich tot elkaar? We vergelijken de instrumenten op het gemeten of gemonitorde impactgebied, het soort instrument met bijbehorende meetniveau, wie de impact meet en wanneer het instrument kan worden gebruikt tijdens het inkoopproces.

Doel van het instrument:

Arbeidsparticipatie

De medewerkerstool, impactcalculator, PSO-keurmerk, PSO30+ certificaat, Rikx, Impactpakketten, bouwblokkenmethode, WIZZR, en de Social Return Monitor van Noord-Nederland en de Social Return Monitor van InterPactum richten zich uitsluitend op het thema arbeidsparticipatie.

Meerdere impactgebieden

De andere instrumenten richten zich op meerdere impactgebieden, waar arbeidsparticipatie een klein deel van uitmaakt. De Social Handprint beoordeelt de bijdrage aan de Sustainable Development Goals, welke een breed scala aan impactgebieden behelst en het scoren op arbeidsparticipatie geen vereiste is. Ook het Impactpad, de MVI-zelfevaluatie tool en de MKBA richten zich niet uitsluitend op sociale thema's, maar ook op vraagstukken rondom bijvoorbeeld

circulariteit en duurzaamheid. De Code Sociale Ondernemingen richt zich niet zozeer op een specifiek impactgebied maar beoordeelt een onderneming op haar missie ('impact first'). Alleen het Charter Diversiteit monitort uitsluitend op het thema diversiteit en inclusie.

Soort instrument en bijbehorend meetniveau:

Meetinstrumenten

De meetinstrumenten uit de matrix beoordelen de sociale impact op *outcome*-niveau. Meetinstrumenten die opdrachtnemers kunnen gebruiken zijn o.a. de (verkorte) impactcalculator¹¹, medewerkerstool en Social Handprint. Deze kijken naar de effecten die zijn behaald in het verleden, voor aanvang van de opdracht. Deze instrumenten zijn momenteel nog uitsluitend ontwikkeld voor sociale ondernemingen of maatschappelijke initiatieven. In een pilot bij de gemeente Utrecht is ook aan reguliere bedrijven gevraagd om een Social Handprint te maken. Binnenkort zal een module van de Social Handprint voor MKB beschikbaar worden gesteld door MAEX.

Het Impactpad is een handleiding die ondernemers of bedrijven kunnen gebruiken bij het in kaart brengen van de behaalde sociale impact. De handleiding biedt suggesties hoe en met welke effect-indicatoren een ondernemer zijn impact kan meten, maar het is geen meetinstrument.

¹¹ Zie pagina 24 in de bijlage. De impactcalculator bestaat uit een verkorte en uitgebreide versie en kunnen ieder op een ander moment in het inkoopproces worden gebruikt.

Monitoringsinstrumenten

Monitoringsinstrumenten zijn onder andere WIZZR, de Social Return Monitor van Noord-Nederland en de Social Return Monitor van InterPactum. Deze hebben als doel om de social return inspanningen van opdrachtnemers te registreren. De registratiesystemen monitoren momenteel uitsluitend op *output*-niveau. Deze monitoringsinstrumenten worden ingericht aan de hand van een waarderingsmethode zoals de bouwblokkenmethode. De bouwblokkenmethode is geen monitoringsinstrument maar geeft aan hoe en met welke waarde social return inspanningen gemonitord kunnen worden.

Daar waar de meeste monitoringssystemen uit de matrix zich richten op de inspanningen en resultaten van de individuele opdrachtnemers of inschrijvers, richt de MVI-zelfevaluatietool zich op de prestaties van de aanbestedende dienst. Dit instrument is ideaal wanneer aanbestedende diensten beter inzicht willen krijgen in de eigen behaalde (sociale) impact met inkoop. Toch zegt dit monitoringsysteem nog niks over de *outcome*, maar enkel iets over de manier waarop is aanbesteed.

Zowel de medewerkerstool als de (uitgebreide) impactcalculator kunnen worden gebruikt als monitoringsinstrument. De medewerkerstool en impactcalculator zijn o.a. bedoeld als hulpinstrument bij de begeleiding van werknemers. Wanneer op meerdere momenten scores worden bepaald kan een trend in de ontwikkeling worden waargenomen. In het geval dat in de uitvoeringsvoorwaarde wordt vastgelegd dat werknemers van de opdrachtnemer een bepaalde ontwikkeling moeten doormaken, kan gebruik worden gemaakt van deze instrumenten om dit te monitoren op *outcome*-niveau.

Keurmerken en registers

Keurmerken zijn o.a. het keurmerk Prestatieladder Socialer Ondernemen (PSO) en het PSO30+ certificaat. Het PSO-keurmerk richt zich op zowel sociale ondernemingen als op reguliere organisaties (van kleine commerciële bedrijven tot overheidsorganisaties). Het specifieke PSO30+ certificaat richt zich op sociale ondernemingen en beoordeelt of deze voldoen aan de eisen van artikel 2.82 Aanbestedingswet.

De Code Sociale Ondernemingen is geen keurmerk, maar na het voldoen aan de toelatingscriteria kan de onderneming wel worden opgenomen in een Register Sociale Ondernemingen. Dit register kunnen aanbestedende diensten raadplegen om ondernemingen met 'impact first' te herkennen.

Opdrachtnemers kunnen door het tekenen van een intentieverklaring ook aansluiten bij het Charter Diversiteit. Op deze manier verplichten zij zichzelf om zich in te zetten voor een meer diverse en inclusievere werkvloer. Net zoals bij de Code Sociale Ondernemingen zijn zij verplicht om te rapporteren over de sociale impact die hun organisatie levert. Bij het Charter Diversiteit is deze voorgangsrapportage ten behoeve van de Monitor Diversiteit en Inclusie van de SER.

Social Return invulling

Zowel de Rikx als de Impactpakketten kunnen worden aangeboden als alternatieve social return invullingsoptie. De Rikx meet de sociale impact van een project of initiatief op *output*- en *outcome*-niveau, terwijl het Impactpakket kijkt naar *input* (wat is er nodig om iemand aan het werk te krijgen). Beide instrumenten bieden opdrachtnemers de mogelijkheid om sociale impact te realiseren op het gebied van arbeidsparticipatie, zonder daarvoor binnen de eigen organisatie arbeidsplekken te creëren.

Wie meet de impact?

Wie de resultaten registreert en de sociale impact in kaart brengt, verschilt per instrument. In het geval dat aangeleverde informatie niet is gecontroleerd door een derde partij, kan het oneerlijk zijn om organisaties te vergelijken. Het PSO-keurmerk wordt alleen vergeven nadat een audit plaats heeft gevonden op de eigen aangeleverde informatie. Ook bij de Rikx en Impactpakketten wordt een impactmeting door een onafhankelijke derde partij uitgevoerd. Deze twee zijn echter niet te gebruiken om organisaties mee te vergelijken.

Voor de medewerkerstool, impactcalculator, Social Handprint, Impactpad en de Code Sociale Ondernemingen zijn ondernemers zelf verantwoordelijk voor het aanleveren van de gegevens. De Social Handprint en de Code Sociale Ondernemingen laten de aangeleverde informatie door een derde partij beoordelen, maar doen geen audit of deze informatie ook daadwerkelijk klopt.

Plek in het inkoopproces

De instrumenten zijn in de verschillende inkoopfasen te gebruiken. In de *voorbereidende fase* kunnen inkopers de impactcalculator (verkorte versie), medewerkerstool, Social Handprint, MKBA of Impactpad gebruiken om inschrijvers de kans te geven om het verhaal van hun onderneming onder de aandacht te brengen. Zij kunnen deze tools ook als referentiekader gebruiken om de sociale voorwaarden vorm te geven in de aanbesteding.

In de *aanbestedingsfase* kunnen ondernemers gebruik maken van verworven keurmerken, zoals de PSO of PSO30+ certificaat of impactmetingen, zoals de impactcalculator, om ondernemers te vergelijken. Ook kan er in deze fase gegund worden aan een sociale onderneming met een PSO30+ certificaat of opname in het Register Sociale Ondernemingen.

In de *uitvoeringsfase* kan contractmanagement controleren of de gemaakte afspraken ook daadwerkelijk geleverd en gerealiseerd worden. Daarvoor kunnen monitoringssystemen worden gebruikt zoals WIZZR of de Social Return Monitoren. In deze fase kunnen ook de Rikx en Impactpakketten worden aangeboden om de social return verplichting in te vullen. Opdrachtnemers kunnen er daarnaast voor kiezen om de social return verplichting in te vullen door sociaal in te kopen bij sociale ondernemingen die bijvoorbeeld beschikken over een PSO30+ certificaat of opgenomen zijn in het Register Sociale Ondernemingen.

De MVI-zelfevaluatietool biedt de mogelijkheid om na afloop van het inkoopproces informatie te verzamelen over hoe sociale impact door de aanbestedende dienst is uitgevraagd. Ook is het mogelijk om per productcategorie informatie te verzamelen. Het instrument wordt ingevuld per aanbesteding. Doordat deze informatie van alle contracten wordt gebundeld, geeft het inzicht in de algehele prestaties van de aanbestedende dienst op de MVI-thema's.

Figuur 2: Inkoopproces

5. BEHOEFTE EN WENSEN

Inkopers, contractmanagers en ondernemers hebben uiteenlopende behoeften en wensen ten aanzien van het inzichtelijk maken van de sociale impact. Een aantal van deze behoeften en wensen zijn in kaart gebracht op basis van deskresearch en er is een enquête verspreid onder inkopers, contractmanagers en social return coördinatoren.

Ondernemers

Recent onderzoek van Hanzehogeschool stelt dat sociale ondernemingen graag meer kans willen maken bij inkooptrajecten¹². De uitvraag van sociale voorwaarden door opdrachtgevers zijn vaak meer op *output* gericht. Dit terwijl sociale ondernemers juist graag sociale impact op *outcome* niveau willen laten zien. Om vervolgens aan de hand van deze impact ook beloond te worden voor de inspanningen die zij maken.¹³ Ondernemers dienen in sommige gevallen te rapporteren over hun social return invulling in monitoringssystemen. Wanneer er niet met een monitoringssysteem wordt gewerkt, levert de ondernemer benodigde documenten aan bij de verantwoordelijke social return coördinator of contractmanager. Sommige gemeenten of

publieke organisaties zullen de social return verplichting nog monitoren aan de hand van eigen Excelsheets.

Uit de social return beleidsevaluatie van de gemeente Zaanstad blijkt dat sommige ondernemers de waardering van de social return inspanning door middel van een monetaire waarde geen goede (verantwoordings-) methode vinden.¹⁴ Naar de mening van deze ondernemers wordt de invulling van social return hierdoor (te) prestatiegericht. Zij zouden liever een meer kwalitatieve verantwoordingsvorm zien, waarbij in gesprek wordt gegaan en rekening wordt gehouden met de mogelijkheden en beperkingen in een onderneming.

Tegelijkertijd moeten alle inschrijvers en opdrachtnemers op een eenvoudige manier de sociale impact kunnen aantonen. Een uitgebreide social impact rapportage is niet altijd haalbaar¹⁵. Het (regelmatig) meten en monitoren vergt expertise en/of budget. Dit kan meten en monitoren voor organisaties die minder ambitie hebben op het gebied van sociale doelstellingen minder aantrekkelijk maken.

¹² Oden, P., Orden, C., van, & Beukema, L. (red.) (2021). Social Impact Beloond! Ontwerpgericht onderzoek naar instrumenten die de impact van sociale mkb bedrijven zichtbaar maken aan inkopers. Groningen: Hanzehogeschool Groningen: https://www.hanze.nl/assets/kc-ondernemerschap/Documents/Public/Juridische_Aspecten_van_de_Ondernemerschap/HANZE-21_0011%20Social%20Impact%20Beloond%21.pdf

¹³ Oden, P., Orden, C., van, & Beukema, L. (red.) (2021). Social Impact Beloond! Ontwerpgericht onderzoek naar instrumenten die de impact van sociale mkb bedrijven zichtbaar maken aan inkopers. Groningen: Hanzehogeschool Groningen: https://www.hanze.nl/assets/kc-ondernemerschap/Documents/Public/Juridische_Aspecten_van_de_Ondernemerschap/HANZE-21_0011%20Social%20Impact%20Beloond%21.pdf

¹⁴ Rekenkamer Metropoolregio Amsterdam (2021). Social Return on Investment Gemeente Zaanstad.

¹⁵ Andriessen, S., van den Tooren, M., & Hazelzet, A. (2021). Anders inclusief ondernemen: manieren om inclusief ondernemerschap vorm te geven anders dan via werkplekken in de eigen organisatie: <https://repository.tudelft.nl/islandora/object/uuid:7a489ed6-4ca5-4d6c-b2af-6dc43a2db32f>

Inkopers

Uit de enquête blijkt dat inkopers nog veel onduidelijkheden ervaren over de verschillende termen rondom sociale impact. Het beschikken over eenduidige definities en begrippen is voor hen dan ook de eerste stap bij het starten met meten en monitoren van sociale impact. Uit onderzoek van Hanzehogeschool blijkt dat er bij inkopers nog onvoldoende kennis aanwezig is over mogelijkheden om sociale ondernemingen via opdrachten en/of aanbestedingen te stimuleren. Ze weten niet goed hoe ze sociale impact kunnen verdisconteren in hun inkoopbeslissingen, terwijl ze dit best zouden willen. Inkopers uit het onderzoek van Hanzehogeschool gaven aan dat ze graag sociale impact op *outcome* niveau willen meenemen als voorwaarde in opdrachten, maar nog niet goed weten hoe ze dat moeten uitvragen.¹⁶

Contractmanagers en social return coördinatoren

Ook contractmanagers en social return coördinatoren wensen meer duidelijkheid over de termen rondom sociale impact. Uit de enquête blijkt dat sommige contractmanagers en social return coördinatoren behoefte hebben aan het monitoren van kwalitatieve aspecten van social return inspanningen. Anderen wensen juist meer inzicht in de bijdrage aan de SDG's (Sustainable Development Goals) van opdrachtnemers.

Toch ervaren de meeste contractmanagers en social return coördinatoren dat het meten en monitoren van sociale impact (zoals social return inspanningen) proportioneel en efficiënt moet blijven voor opdrachtnemers. De meeste social return coördinatoren zijn daarom

tevreden met de monitoringssystemen die zij momenteel gebruiken om de social return afspraken in kaart te brengen.

¹⁶ Oden, P., Orden, C., van, & Beukema, L. (red.) (2021). Social Impact Beloond! Ontwerpgericht onderzoek naar instrumenten die de impact van sociale mkb bedrijven zichtbaar maken aan inkopers. Groningen: Hanzehogeschool Groningen: https://www.hanze.nl/assets/kc-ondernemerschap/Documents/Public/Juridische_Aspecten_van_de_Ondernemerschap/HANZE-21_0011%20Social%20Impact%20Beloond%21.pdf

6. BEST PRACTICES

Gemeente Rotterdam en de Rikx

Sinds 2020 biedt Gemeente Rotterdam de mogelijkheid om social return in te vullen met Rikx'en. Tot op heden (peildatum jan 2022) is voor ca. 250.000 euro aan Rikx verkocht. Deze verkoop heeft geleid tot sociale impact. Hieronder valt het uitstromen naar betaald werk van 90 personen, 55 behaalde diploma's, 45 MBO scholieren begeleid bij stages, 10 rijbewijzen, 13 mensen die worden omgeschoold, ongeveer 30 (bij)banen en 5 zinvolle dagbestedingen.

Stichting Rikx heeft in januari 2022 de Bloomberg Mayors Challenge gewonnen als mondiaal meest innovatieve manier om de negatieve effecten van de COVID-19 pandemie tegen te gaan.

Gemeente Utrecht en Social Handprint (pilot)

Een tiental bedrijven waarbij de gemeente Utrecht inkoop is gevraagd om via de Social Handprint de sociale impact waaraan ze als bedrijf bijdragen in kaart te brengen. Momenteel ontwikkelt MAEX een Social Handprint module speciaal voor MKB-bedrijven. Op deze manier kunnen ook kleinere bedrijven in kaart brengen hoe zij bijdragen aan de SDG's.

BIJLAGE

Medewerkers-tool

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	De medewerkerstool meet het effect van arbeidsparticipatie op de verschillende leefgebieden en werknemersvaardigheden. De ontwikkeling van de werknemer(s) wordt in kaart gebracht en komt tot uiting na herhaalde metingen.
Op welk niveau worden resultaten gemeten en/of gemonitord?	<i>Outcome.</i> De effecten van de arbeidsparticipatie op het individu worden in kaart gebracht, niet alleen de gerealiseerde arbeidsplekken in de sociale onderneming.
Op welke manier werkt de tool?	De medewerkerstool bestaat uit een vragenlijst waarmee werknemers zelf kunnen aangeven wat het effect van het hebben van werk is op verschillende aspecten en leefgebieden. De verschillende aspecten en leefgebieden worden gemeten met behulp van vijf stellingen. De vragenlijst kan periodiek worden afgenomen om de groei van de werknemer in kaart te brengen. De ontwikkeling van de medewerker komt tot uiting na herhaalde metingen. De rapportage van de tool is in de vorm van grafieken (spinnenweb en/of staafdiagram). Deze kunnen op verschillende onderdelen worden aangeleverd (binnen-, buitencirkel, per categorie, per leefgebied etc.).
Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers kunnen sociale ondernemers de gelegenheid geven om ter onderbouwing of ter illustratie van hun verhaal de medewerkerstool te gebruiken, om zo de meerwaarde van hun onderneming onder de aandacht te brengen. In de uitvoeringsvoorwaarden kan worden gevraagd om de opdracht te laten uitvoeren door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die in het bedrijf worden gestimuleerd om door te groeien. Dit kan worden aangetoond met de medewerkerstool. • Contractmanagers of social return coördinatoren kunnen tijdens de uitvoeringsfase een sociale onderneming de medewerkerstool als een hulpmiddel laten gebruiken om de realisatie van de gemaakte afspraken aan te tonen. • Beleidsmedewerkers kunnen de impactmetingen van de ondernemers gebruiken om te laten zien welke sociale impact ondernemingen maken waar hun organisatie mee samenwerkt of waarvan hun organisatie producten en diensten koopt.
Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja, op welke manier (beprijzing/monetarisering)?	Nee. De impact wordt niet gemonetariseerd of beprijsd. Kwalitatieve aspecten van de groei van een werknemer(s) worden in kaart gebracht.

EFFECTEN & INDICATOREN

Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?

De invloed van werk op de medewerker wordt getoetst op vijf aspecten:

1. Sociale vaardigheden
2. Zelfwaardering
3. Zelfvertrouwen
4. Werknemersvaardigheden
5. Werkgeluk/Zingeving

De invloed van werk op de medewerker wordt daarnaast bekeken op negen verschillende leefgebieden:

1. Geld, gezin of huisgenoten
2. Huishouden
3. Meedoen in de maatschappij
4. Sociaal netwerk
5. Gezondheid (geestelijk en lichamelijk)
6. Middelengebruik
7. Politie en justitie

Voor ieder aspect en leefgebied zijn vijf inhoudelijke stellingen opgenomen. Daarnaast zijn per leefgebied drie stellingen opgenomen die gaan over 1) tevredenheid, 2) motivatie en 3) veronderstelde eigen invloed op de aspecten van werk. Deze drie stellingen geven informatie over de prioritering van leefgebieden waar een werknemer/deelnemer zich op wil en kan ontwikkelen.

Deze effecten zijn een operationalisering van sociale doelstellingen.

PLEK INKOOPPROCES

Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?

Vorbereidende fase en uitvoeringsfase.

INKOOPFASE

Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	Afhankelijk in welke fase het instrument wordt toegepast: inkopers, social return coördinator of contractmanager.
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	In de uitvoeringsvoorwaarden kan worden gevraagd om de opdracht te laten uitvoeren door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die in het bedrijf worden gestimuleerd om door te groeien. Inschrijvers: leveren het dashboard van de medewerkerstool hiervoor aan. Opdrachtnemers: leveren het dashboard van de medewerkerstool hiervoor aan
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	De medewerkerstool wordt samen met de werknemer ingevuld. Hiervoor moet tijd en ruimte worden genomen door de werkgever. De tool kan ook zelfstandig door medewerkers worden ingevuld. Gebruik door sociaal ondernemers is gratis.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	De beoordeling van de medewerkerstool wordt gedaan door de aanbestedende dienst. De uitkomsten zijn te zien in een eenvoudig dashboard. Hiervoor is weinig capaciteit en expertise nodig om de uitkomsten te beoordelen. Gebruik door opdrachtgevers is gratis.

CONTRACTFASE

Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	In de uitvoeringsvoorwaarden kan worden gevraagd om de opdracht te laten uitvoeren door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die in het bedrijf worden gestimuleerd om door te groeien. Hierbij moet de opdrachtnemer tijdens de uitvoering van de opdracht de ontwikkeling van de medewerkers bijhouden. De medewerkerstool brengt deze realisatie in kaart.
Kan deze tool worden gebruikt voor bewijsvoering (verificatie) tijdens uitvoering/na levering?	Ja, in de uitvoeringsvoorwaarden kan worden gevraagd om de opdracht te laten uitvoeren door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die in het bedrijf worden gestimuleerd om door te groeien. Hierbij moet de opdrachtnemer tijdens de uitvoering van de opdracht de ontwikkeling van de medewerkers bijhouden. Het dashboard van de medewerkerstool kan dienen als bewijsvoering.
Kun je op basis van deze tool de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	Ja, het dashboard van de medewerkerstool kan worden vergeleken met die van andere sociale ondernemers.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	De werkgever of de werknemer vult de stellingen in een online vragenlijst.
Welke administratiesystemen (monitoringssoftware) is hiervoor beschikbaar?	Dit wordt geregistreerd in een (cliënt)volgsysteem van Servates BV voor sociale ondernemingen dat behalve signalering, urenregistratie en workflowbewaking ook welzijn of welbevinden van werknemers van werknemers meet.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Opdrachtnemer
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	Nee

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	Onbekend is in hoeverre de tools daadwerkelijk worden uitgevraagd door aanbestedende diensten. Het kan in principe door alle aanbestedende diensten worden gebruikt.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	Onbekend, de lancering van de tool vond plaats in februari 2021.
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Geen inzicht.
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht.

Impact-calculator

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	De impactcalculator brengt de financiële impact van arbeidsparticipatie in kaart aan de hand van de maatschappelijke kosten en baten van de inzet kwetsbare groepen in een onderneming. De impactcalculator bestaat uit een uitgebreide en verkorte variant.
Op welk niveau worden resultaten gemeten en/of gemonitord?	<i>Outcome.</i> Het zijn de besparingen of kosten die tot stand komen door de arbeidsparticipatie van kwetsbare doelgroepen.
Op welke manier werkt de tool?	<p>De impactcalculator brengt de publieke kosten en baten/besparingen van het bieden van werk aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in kaart. De verkorte versie geeft een grove schatting van de kosten die worden gemaakt en baten die de ondernemer verwacht op te leveren. Deze kosten en baten zijn een selectie van posten afkomstig uit de uitgebreide versie. De bedragen zijn gebaseerd op diverse onderzoeksrapporten.</p> <p>De uitgebreide variant kan worden gebruikt als de sociale ondernemer daadwerkelijk weet welke werknemers hij heeft ingezet. De uitgebreide variant bevat websites waar de ondernemer zelf de bedragen van de kosten en besparing kan vinden. De onderneming vult deze bedragen per medewerker in of kiest ervoor de bedragen van bepaalde typen medewerkers met bepaalde kenmerken in te vullen en dat te vermenigvuldigen met medewerkers die ongeveer dezelfde kenmerken hebben. Voor zowel de verkorte als uitgebreide versie worden, zodra alle relevante posten zijn ingevuld, de kosten en baten van het bieden van werk getoond in een dashboard. De diagrammen kunnen worden getoond per SDG.</p>
Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers kunnen sociale ondernemers de gelegenheid geven om ter onderbouwing of ter illustratie van hun verhaal de verkorte impactcalculator te gebruiken, om zo vooraf de meerwaarde van hun onderneming onder de aandacht te brengen. In de uitvoeringsvoorwaarden kan worden gevraagd de maatschappelijke opbrengsten verbonden aan het in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in kaart te brengen. Dit kan met behulp van de uitgebreide impactcalculator. • Contractmanagers of social return coördinatoren kunnen tijdens de uitvoeringsfase een sociale onderneming de uitgebreide impactcalculator als een hulpmiddel laten gebruiken om de realisatie van de gemaakte afspraken aan te tonen. • Beleidsmedewerkers kunnen de impactmetingen van de ondernemers gebruiken om te laten zien welke sociale impact ondernemingen maken waar hun organisatie mee samenwerkt of waarvan hun organisatie producten en diensten koopt.

WIE WAT HOE

Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja, op welke manier (beprijzing/monetarisering)?	Ja. De (verkorte en uitgebreide) impactcalculator brengt de effecten van arbeidsparticipatie in kaart in euro's. Hiervoor worden de kosten van de baten afgetrokken.
---	--

EFFECTEN & INDICATOREN

Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?	<p>Per stakeholder van de sociale onderneming worden posten benoemd die besparingen of kosten opleveren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Baten: Arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen bij een sociale onderneming levert baten op voor verschillende partijen. Hierbij kan worden gedacht aan belastingafdracht vanwege looninkomsten of besparingen van bijstandsuitkering die de medewerker ontving van de gemeente voordat hij of zij in dienst trad bij de sociale onderneming. • Kosten: Het werken bij een sociale onderneming kan voor een partij bepaalde maatschappelijke kosten met zich meebrengen. Een voorbeeld is de loonkostensubsidie welke betaald wordt door de gemeente, persoonsgebonden budget (pgb), jobcoach, toeslagen etc. • Deze kosten of besparingen hebben veelal effect op de gemeente, landelijke overheid, UWV en woningbouwcorporaties/nutsorganisaties en ziektekostenverzekeraar. De kosten voor de ondernemer en medewerker zelf blijven buiten beschouwing. <p>Deze effecten zijn een operationalisering van sociale doelstellingen.</p>
--	---

PLEK INKOOPPROCES

Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	Vorbereidende fase (verkorte versie), aanbestedingsfase (verkorte versie) en uitvoeringsfase (uitgebreide versie)
---	---

INKOOPFASE

Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	Afhankelijk in welke fase het instrument wordt toegepast: inkopers, social return coördinator of contractmanager.
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	In de uitvoeringsvoorwaarden kan worden gevraagd maatschappelijke opbrengsten tijdens de uitvoering van de opdracht in kaart te brengen. Inschrijvers leveren het dashboard van de verkorte impactcalculator hiervoor aan. Opdrachtnemers leveren het dashboard van de uitgebreide impactcalculator hiervoor aan.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	Het in kaart brengen kost een opdrachtnemer tijd en dit is ook afhankelijk van de versie van de tool. Hiervoor is weinig expertise nodig maar wel inzicht in de eigen data van de organisatie. De tool is gratis voor sociaal ondernemers.

INKOOPFASE	
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	De beoordeling van de impactcalculator moet worden gedaan door de aanbestedende dienst. Dit vergt enige capaciteit en expertise om de uitkomsten te beoordelen. Gebruik is gratis.
CONTRACTFASE	
Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	Door het in kaart brengen van de maatschappelijke opbrengsten tijdens de uitvoering van de opdracht met behulp van de uitgebreide impactcalculator. Op basis van deze gegevens kan het gesprek met een opdrachtnemer worden aangegaan om eventueel bij te sturen.
Kan deze tool worden gebruikt voor bewijsvoering (verificatie) tijdens uitvoering/na levering?	De opdrachtnemer kan tijdens de uitvoering van de opdracht de maatschappelijke opbrengsten van arbeidsparticipatie binnen zijn bedrijf in kaart brengen. Het dashboard van de uitgebreide impactcalculator kan dienen als bewijsvoering.
Kun je op basis van deze tool de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	Ja, de maatschappelijke financiële effecten van een sociale onderneming (zichtbaar op het dashboard) kunnen onderling vergeleken worden.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	De werkgever voert per medewerker kosten en baten in het online format van de uitgebreide impactcalculator.
Welke administratiesystemen (monitoringssoftware) is hiervoor beschikbaar?	Dit wordt geregistreerd in een (cliënt)volgsysteem van Servates BV voor sociale ondernemingen die behalve signalering, urenregistratie en workflowbewaking ook welzijn of welbevinden van werknemers van werknemers meet.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Opdrachtnemer
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	Nee
PRAKTIJK	
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	Onbekend is in hoeverre de tools daadwerkelijk worden uitgevraagd door aanbestedende diensten. Het kan in principe door alle aanbestedende diensten worden gebruikt.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	Onbekend, de lancering van de tool was in februari 2021.
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Wanneer de onderneming werknemers in dienst heeft die vallen onder de Banenafpraak, kunnen de maatschappelijke opbrengsten van deze doelgroep worden weergegeven.
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht

Social Handprint

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	De Social Handprint meet de bijdrage van een organisatie aan de 17 Sustainable Development Goals (SDG's). Het gebruik door aanbestedende diensten van de Social Handprint begeeft zich nog in de pilotfase.
Op welk niveau worden resultaten gemeten en/of gemonitord?	<i>Output en outcome.</i> De bijdrage aan de Sustainable Development Goals worden gemeten.
Op welke manier werkt het instrument?	Een organisatie kan een Social Handprint genereren bij MAEX. De organisatie geeft aan de hand van een vragenlijst aan welke activiteiten op hen van toepassing zijn. Zij doet dit aan de hand van eigen monitoring en boekhouding of maakt een schatting. Alle activiteiten worden door MAEX gekoppeld aan één van de 17 SDG's. De impact wordt per SDG gerapporteerd en vormt in zijn geheel de Social Handprint van de organisatie.
Hoe zet een inkoper/contractmanager het instrument in?	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers kunnen organisaties de gelegenheid geven om ter onderbouwing of ter illustratie de Social Handprint te gebruiken, om zo hun bijdrage aan de SDG's van de organisatie onder de aandacht te brengen. • In het geval dat de opdrachtnemer niet op een reguliere manier kan voldoen aan zijn social return verplichting, kunnen contractmanagers of social return coördinatoren de opdrachtnemer de optie bieden te investeren in een sociale onderneming of initiatief met een Social Handprint. Op deze manier draagt de opdrachtnemer indirect bij aan de SDG's (maatschappelijke opgaven). Contractmanagers krijgen aan de hand van de Social Handprint inzicht waar en hoeveel sociale impact wordt gemaakt met de investering. • Beleidsmedewerkers krijgen aan de hand van de Social Handprints inzicht in hoe met een aanbesteding wordt bijgedragen aan de SDG's.
Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja, op welke manier (beprijzing/monetarisering)?	Ja. De Social Handprint biedt de mogelijkheid om sociale impact weer te geven in zowel absolute waarden (bijvoorbeeld aantallen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst) als in financiële waarden. In het laatste geval berekent de Social Handprint op basis van de output waarden (aangeleverd door de organisatie) wat de bijbehorende maatschappelijke effecten waard zijn in euro's op basis van externe bronnen. De getoonde waarde is een indicatie.

EFFECTEN & INDICATOREN

<p>Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?</p>	<p>De vragenlijst bevat vragen over alle activiteiten waar een initiatief of onderneming zich mee bezighoudt en MAEX beoordeelt dit op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Intensiteit 2. Bereik 3. Resultaat <p>Elke SDG bestaat uit een aantal sub-indicatoren. Aan de hand van deze sub-indicatoren wordt een bijbehorende waarde in kaart gebracht. Het toekennen van de financiële waarden gebeurt op basis van openbare bronnen zoals maatschappelijke kosten-baten-analyses (MKBA's), overheidsrapporten, academische peer-reviewed artikelen, maatschappelijke prijzenlijsten enzovoort. Veel van deze bronnen kennen een financiële waarde toe aan de activiteiten en de daar aan positieve verbonden effecten.</p> <p>De sub-indicatoren van de SDG's zijn operationalisering sociale beleidsdoelstellingen.</p>
---	--

PLEK INKOOPPROCES

<p>Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?</p>	<p>Gemeente Utrecht gebruikt de Social Handprint in de voorbereidende fase en uitvoeringsfase.</p>
--	--

INKOOPFASE

<p>Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?</p>	<p>Er is tijdens de pilot een samenwerking tussen MAEX, een team verbonden aan het social return bureau en het inkoopteam van Gemeente Utrecht. Zij beoordelen gezamenlijk de organisaties op basis van de Social Handprints die worden aangeleverd.</p>
<p>Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?</p>	<p>Inschrijvers: De Social Handprint rapportage. Opdrachtnemers: Wanneer een opdrachtnemer zijn social return verplichting wil invullen met het ondersteunen van een sociale onderneming of initiatief kan hij contact opnemen met MAEX. MAEX koppelt vervolgens een initiatief of (sociale) onderneming op basis van de voorkeur van de opdrachtnemer.</p>
<p>Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?</p>	<p>Voor het opstellen van een Social Handprint moet een vragenlijst worden ingevuld, zelfstandig of samen met de MAEX. Dit vergt inzicht in eigen data. Voor maatschappelijk initiatieven en sociale ondernemingen is dit gratis.</p>
<p>Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?</p>	<p>De beoordeling van de Social Handprint kan worden gedaan door de aanbestedende dienst. In de gemeente Utrecht is hiervoor een team aangesteld. Het vergt capaciteit en expertise (van de SDG's) om de uitkomsten te beoordelen. Gebruik is in deze pilot gratis.</p>

CONTRACTFASE

Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	De Social Handprint geeft geen inzicht in de realisatie van sociale impact tijdens het uitvoeren van de opdracht van de organisaties zelf. In het geval dat de opdrachtnemer zijn social return verplichting invult door te investeren in een sociale onderneming of initiatief via MAEX, kan MAEX rapporteren over de sociale impact die deze onderneming heeft gerealiseerd. Het geeft geen inzicht in de realisatie tijdens het uitvoeren van de opdracht door de opdrachtnemer zelf. Hierdoor zijn er geen sturingsmogelijkheden gedurende de contractfase.
Kan deze tool worden gebruikt voor bewijsvoering (verificatie) tijdens uitvoering/na levering? (rapportages, audits etc.)	Ja. De Social Handprint is een rapportage en die kan worden gezien als maatschappelijk jaarverslag.
Kun je op basis van deze tool de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	Nee.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	N.v.t. De resultaten van activiteiten van een organisatie worden vooraf opgegeven in een vragenlijst. Deze hebben geen betrekking op de opdracht.
Welke administratiesystemen (monitoringssoftware) is hiervoor beschikbaar?	N.v.t. Dit wordt geregistreerd door MAEX.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Opdrachtnemer
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	Nee

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	Momenteel wordt voor het eerst een pilot in de gemeente Utrecht uitgevoerd. Het kan in principe door alle aanbestedende diensten worden gebruikt.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	Tijdens de pilot hebben een tiental bedrijven een Social Handprint in kaart gebracht. Buiten deze pilot hebben ongeveer 1800 initiatieven een Social Handprint in kaart laten brengen.
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Er wordt in kaart gebracht hoeveel mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst zijn genomen. Hierin kan ook worden aangegeven of mensen tot de doelgroep Banenafpraak behoren.
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Activiteiten die vallen onder de thema's Diversiteit en Inclusie zijn ook verbonden aan de SDG's. Dit kan met de Social Handprint dus ook inzichtelijk worden gemaakt.

Impactpad

Het Impactpad

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	Het Impactpad is een handleiding met tools en handvatten om de sociale impact van een (sociale) onderneming op het gebied van arbeidsparticipatie, <i>sustainable value chains</i> , gezondheid en circulaire economie te meten en monitoren. De handleiding richt zich vooral op het <i>proces</i> van impact meten. Het Impactpad gaat dus uit van een diversiteit aan thema's en effecten en beschouwt impact meten als maatwerk, waarin je wel een vast stappenplan in kunt doorlopen. Deze worden doorlopen in het Impactpad.
Op welk niveau worden resultaten gemeten en/of gemonitord?	<i>Input</i> , activiteiten, <i>output</i> en <i>outcome</i>
Op welke manier werkt het instrument?	<p>Het is een online handleiding voor (sociale) ondernemingen. Een (sociale) onderneming kan aan de hand van het Impactpad zijn sociale impact in kaart brengen door zijn verandertheorie (<i>theory of change</i>) op te stellen. Een onderneming doorloopt in de Impactpad-handleiding vijf stappen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zijn sociale missie en impactdoelstellingen expliciet maken; 2. zijn verandermodel uitwerken en valideren; 3. het bijhouden van de directe resultaten (outputs); 4. het meten van missie-gerelateerde effecten (outcomes); 5. het werken aan volledig inzicht en stevigere onderbouwing. <p>Bij elk van deze vijf stappen worden een aantal voorbeelden, adviezen en praktische tools gegeven voor het in kaart brengen van de impact. Ook staan er voorbeelden in van sociaal ondernemers die hun ervaringen in het meten van impact delen.</p>

WIE WAT HOE

Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers gebruiken het Impactpad als referentiekader. Zij kunnen met behulp van het Impactpad zien waar een (sociale) onderneming volgens het pad staat. Op basis hiervan kan worden bepaald welke impact de inkoper van een onderneming kan verwachten. Daarnaast kunnen inkopers ondernemingen vragen hun sociale impact in kaart te brengen aan de hand van het Impactpad. Inkopers kunnen ook kijken naar effecten en indicatoren die per thema relevant en meetbaar zijn voor ondernemers. Ze helpen inkopers dus te bepalen waar je de impact van een onderneming op kunt beoordelen. • Contractmanagers kunnen ondernemingen vragen hun sociale impact tijdens het contract aan te tonen met behulp van de voorgestelde effecten en bijbehorende meetinstrumenten. • Beleidsmedewerkers kunnen de impactmetingen van de ondernemers gebruiken om te laten zien welke sociale impact ondernemingen maken waar hun organisatie mee samenwerkt of waarvan hun organisatie producten en diensten koopt.
Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)	Ja. Het instrument doet suggesties voor verschillende tools om aan de sociale impact een waarde te verbinden. Dit is afhankelijk op welk niveau de onderneming zich begeeft in het Impactpad. Bij stap 4 en 5 wordt er zowel een waarde in euro's als een kwalitatieve waarde in kaart gebracht.

EFFECTEN & INDICATOREN

Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?	<p>Verschillende effecten van arbeidsparticipatie:</p> <p><i>Effect arbeidsparticipatie op mensen met afstand tot de arbeidsmarkt:</i></p> <p>1) Meer productiviteit, 2) Meer zelfstandig kunnen werken, 3) Vakspecifieke vaardigheden, 4) Diploma behalen, 5) Inkomensstijging, 6) Meer acties ondernemen m.b.t. de toekomst, 7) Meer zelfvertrouwen hebben, 8) Betere sociale vaardigheden, 9) Meer zelfstandigheid in dagelijkse levensrichting.</p> <p><i>Effecten arbeidsparticipatie op overheidsfinanciën:</i></p> <p>1) Daling loonkostensubsidies, 2) Daling uitkeringskosten, 3) Daling participatiekosten, 4) Daling zorgkosten.</p> <p><i>Effecten arbeidsparticipatie op de maatschappij:</i></p> <p>1) Positiever beeld van de doelgroep.</p> <p>Bijbehorende indicatoren zijn te vinden in het Impactpad. Deze indicatoren zijn operationalisering van sociale doelstellingen.</p>
--	---

PLEK INKOOPPROCES

Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	Vorbereidende fase en uitvoeringsfase
---	---------------------------------------

INKOOPFASE

Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	Inkopers, contractmanagers of social return coördinatoren.
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	Inschrijvers of opdrachtnemers kunnen hun sociale impact in kaart brengen door een verandertheorie (<i>theory of change</i>) op te stellen met behulp van het Impactpad. Nadat zij met behulp van voorgestelde tools deze sociale impact in kaart hebben gebracht, kunnen zij deze met de inkoper of contractmanager delen. Hiervoor is geen vast format.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	De opdrachtnemer moet de stappen van het Impactpad doorlopen, zelfstandig of samen met een begeleidende organisatie. Het instrument is in principe ontwikkeld zodat een onderneming dit eigenhandig kan doen, maar vergt wel capaciteit. Gebruik van het instrument is online en gratis.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	De beoordeling van de verandertheorie (opgesteld aan de hand van het Impactpad) moet worden gedaan door de aanbestedende dienst. Dit vergt capaciteit en expertise om de uitkomsten te beoordelen. Gebruik van het instrument is online en gratis.

CONTRACTFASE

Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	Het Impactpad geeft suggesties over <i>hoe</i> je realisatie van de sociale impact kan aantonen aan de hand van tools, effecten en indicatoren. Het Impactpad kan dus worden gebruikt om een verandertheorie (<i>theory of change</i>) op te stellen, maar geeft zelf geen realisatie van de sociale impact tijdens de contractfase weer. Hier zijn dus ook geen sturingsmogelijkheden.
Kan deze tool worden gebruikt voor bewijsvoering (verificatie) tijdens uitvoering/na levering? (rapportages, audits etc.)	Aan de hand van een verandertheorie (opgesteld aan de hand van het Impactpad) van de sociaal ondernemer kan deze onderneming aangeven welke sociale impact hij heeft gemaakt tijdens de uitvoering van zijn contract.
Kun je op basis van deze tool de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	Ja. Op basis van een verandertheorie (opgesteld aan de hand van het Impactpad) van ondernemingen kan de uitvoering van verschillende contracten met elkaar worden vergeleken.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	De opdrachtnemer registreert data over de activiteiten en resultaten in zijn eigen administratie. Het Impactpad biedt geen specifiek format voor registratie.
Welke administratiesystemen (monitoringssoftware) is hiervoor beschikbaar?	N.v.t.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Opdrachtnemer
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	Nee.

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	Het Impactpad is online beschikbaar. Het is onduidelijk welke overheidsorganisaties dit gebruiken.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	Het Impactpad is online beschikbaar. Het is onduidelijk in hoeverre (sociale) ondernemingen dit gebruiken.
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Dit kan worden aangegeven in de omschrijving van de verandertheorie.
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht.

Prestatieladder Socialer Ondernemen

WIE WAT HOE

Beschrijving instrument?	De Prestatieladder Socialer Ondernemen (PSO) is een kwaliteitskeurmerk van TNO dat inzicht geeft in de mate waarin organisaties meer dan gemiddeld sociaal ondernemen, gericht op de arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt. De PSO stimuleert tevens een inclusieve arbeidsmarkt.
Op welk niveau wordt gemeten en/of gemonitord?	<i>Input en output.</i> Zowel de hoeveelheid mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt als de activiteiten (begeleiding aan werknemers, mate van sociaal inkopen) die een organisatie doet op het gebied van arbeidsparticipatie worden getoetst.
Op welke manier werkt de tool/keurmerk?	<p>De PSO brengt op bedrijfsniveau in kaart hoe het aantal medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt zich procentueel verhoudt tot het totaal aantal werkzame medewerkers gedurende een peiljaar. Het percentage medewerkers met een kwetsbare arbeidsmarktpositie dat (direct) werkzaam is bij een (aanvragende) organisatie wordt ook wel de 'directe bijdrage' genoemd. Het is ook mogelijk om (eventuele) inkopen van producten en/of diensten bij PSO-gecertificeerde organisaties en SW-bedrijven om te rekenen naar het aantal fte van de PSO-doelgroep dat aan dit ingekochte deel van de omzet heeft meegewerkt. Dit percentage wordt ook wel de 'indirecte bijdrage' genoemd.</p> <p>De percentages directe- en indirecte bijdragen worden bij elkaar opgeteld tot het percentage 'totale sociale bijdrage'. De mate van sociaal ondernemen wordt vervolgens vastgesteld door deze procentuele uitkomst te vergelijken met de normen van de PSO op basis van aantal werkzame medewerkers per diverse grootteklasse organisaties.</p> <p>De PSO-normen zijn gebaseerd op landelijke representatieve cijfers uit de Werkgevers Enquête Arbeid (WEA) van TNO en worden om de twee jaar geactualiseerd. De PSO-norm bepaalt de indeling op het PSO-prestatieniveau (Aspirant-status tot en met trede 3). Instappen is op elk prestatieniveau mogelijk.</p> <p>Om het PSO-keurmerk aan te vragen doorloopt een organisatie de zes stappen in de online (aanvraag)portal van MijnPSO. De aanvrager vult namens de organisatie de gevraagde gegevens in van alle online stappen. Een onafhankelijk auditteam dat werkzaam is bij een Certificerende instelling die is aangesloten bij de Raad voor Accreditatie toetst het PSO-schema. Foutieve opgave of gebrek aan bewijslast kan resulteren in een daling van de sociale bijdrage en de trede-indeling.</p>

WIE WAT HOE

Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?

- Inkopers herkennen aan de hand van het PSO-keurmerk organisaties die meer dan gemiddeld bijdragen aan de werkgelegenheid van mensen uit kwetsbare doelgroepen. Inkopers zetten de PSO voornamelijk in als voorwaarde voor het sluiten van een overeenkomst bij enkelvoudige onderhandse gunning als er geen aanbestedingsprocedure is, als selectie criterium voor plaatsing op de shortlist van organisaties die benaderd worden bij een meervoudig onderhandse aanbesteding, als criterium voor het bepalen van de winnende inschrijving bij een onderhandse aanbesteding.
- Contractmanagers kunnen de PSO aanbieden als een (alternatieve) invulling van de social return verplichting of een PSO-trede als bouwblok. Afhankelijk van de behaalde trede, meestal trede 2, wordt geheel voldaan aan de verplichting of wordt een korting op de verplichting gegeven (bijvoorbeeld 10, 25 of 50% korting bij respectievelijk trede 1,2 of 3).
- Beleidsmakers hanteren de PSO om sociaal ondernemen in brede zin te stimuleren.

Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)?

Ja, maar geen beprijzing of monetarisering. Wel een waarde o.b.v. percentages t.o.v. totale personeelsbestand, zoals hierboven benoemd. Er wordt vervolgens een PSO-trede verbonden aan deze waarde.

EFFECTEN & INDICATOREN

Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze effecten, meetindicatoren of kpi's een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?

De PSO meet in welke mate organisaties aantoonbaar werkgelegenheid bieden aan door de overheid erkende kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt ten opzichte van het werkzame personeelsbestand.

De volgende twee hoofdelementen worden hierbij gemeten:

- **De directe bijdrage:** Het aantal werkzame personen met een afstand tot de arbeidsmarkt in fte ten opzichte van het totale personeelsbestand in fte. Onderliggende wegingen zijn: type contract, aantal gewerkte uren en type uitgangspositie (doelgroep en meetelduur). Hierbij wordt tevens gemeten of de inzet van deze personen op een kwalitatief goede manier gebeurt. Het is mogelijk om de (opdracht)locatie, waar de medewerkers werkzaam zijn geweest, uit te lezen. Passend werk, integratie, begeleiding, functioneren en ontwikkelen zijn de toebehorende kwalitatieve eisen.
- **De indirecte bijdrage:** Vervolgens worden de "sociale inkopen" bij PSO-gecertificeerde organisaties en SW bedrijven omgerekend naar het aantal gewerkt uren m.b.t. de totstandkoming van de ingekochte producten en/of diensten.

Deze elementen zijn operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen. De doelgroep van de PSO sluit aan bij de doelgroep die overheden hebben opgenomen in het bouwblokkenmodel dat wordt gehanteerd bij social return.

PLEK INKOOPPROCES	
Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	Vorbereidende fase, aanbestedingsfase en uitvoeringsfase.
INKOOPFASE	
Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	Inkoper, social return coördinator of contractmanager.
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	Inschrijvers: het PSO-certificaat. Opdrachtnemers: het PSO-certificaat.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	Het bepalen van het eigen voorlopige prestatieniveau via de online (aanvraag)portal van PSO wordt gedaan door de organisatie zelf. Dit vergt dat een organisatie inzicht moet hebben in eigen data. De audit controleert de ingevulde informatie. Aan de hand hiervan wordt een PSO-prestatieniveau afgegeven. Organisaties betalen audit kosten en een jaarlijkse bijdrage.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	De PSO kost de opdrachtgever weinig expertise of capaciteit om te beoordelen. De PSO moet wel worden opgenomen in het beleid. Hier zitten voor opdrachtgevers geen kosten aan verbonden.
CONTRACTFASE	
Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	PSO-certificaat wordt twee jaarlijks afgegeven en er wordt gemeten over een peiljaar. Vrijwel alle opdrachtgevers eisen een aaneensluitende PSO-certificering om in aanmerking te komen voor een waardering. Op het PSO-certificaat staat altijd de ingangsdatum en de einddatum van de PSO-certificering vermeld. De geleverde prestatie tijdens de opdracht kan ook aan het einde van de opdracht aantoonbaar worden gemaakt met de PSO-certificering.
Is er de mogelijkheid om de tool te gebruiken voor bewijsvoering (verificatie) tijdens uitvoering/na levering? (rapportages, audits etc.)	Er kunnen aan de start van de aanbesteding afspraken door de aanbestedende dienst gemaakt worden met de opdrachtnemer over de in te vullen social return verplichting die vervolgens wordt getoetst aan de hand van de PSO-audit en het PSO-certificaat.
Kun je op basis van deze tool de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	Per 1 april 2019 biedt de MijnPSO (aanvraag)portal iedere (aanvragende) organisatie de mogelijkheid om per PSO-doelgroep medewerker de (opdracht)locatie (of projectnummer) in te voeren en deze medewerkersgegevens na audit, in de vorm van een Excel 'Medewerkersoverzicht' op te vragen. Deze gegevens kunnen door een onderneming gebundeld worden voor rapportage.
Hoe worden resultaten geregistreerd tijdens de uitvoering van de opdracht?	De opdrachtnemer kan tijdens de uitvoering van de opdracht gegevens invoeren in de MijnPSO (aanvraag)portal die tijdens een onafhankelijke audit worden getoetst.
Welke monitoringssoftware (administratiesystemen) is hiervoor beschikbaar?	In praktijk kan de MijnPSO omgeving ook gebruikt worden als monitorings-software voor PSO-gerecertificeerde organisaties zelf.

CONTRACTFASE	
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie in de contractfase?	Opdrachtnemer
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	Per 1 april 2019 biedt de MijnPSO (aanvraag)portal iedere (aanvragende) organisatie de mogelijkheid om per PSO-doelgroep medewerker de (opdracht)locatie (of projectnummer) in te voeren en deze medewerkersgegevens na audit, in de vorm van een Excel 'Medewerkersoverzicht' op te vragen. Deze gegevens kunnen door een onderneming gebundeld worden voor rapportage.
PRAKTIJK	
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	In 2019 werkten 230 van de totaal 355 gemeenten o.b.v. gepubliceerde (beleids-)documenten (actief) met de PSO en/of PSO 30+ in het kader van overheidsopdrachten. Daarnaast werken ook provincies, waterschappen en woningcorporaties met de PSO.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	In 2021 waren er ongeveer 1400 PSO- gecertificeerde organisaties. Alle gecertificeerde organisaties zijn te vinden op https://www.pso-nederland.nl/gecertificeerde-organisaties-2/online-markt-plaats en via www.mijnpso.nl .
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Binnen de MijnPSO omgeving bestaat er voor de Banenafpraak/quotumregeling een aparte uitlezing om de prestaties ten aanzien van de Banenafpraak op organisatieniveau zichtbaar te maken.
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht

PSO 30+ certificaat

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	Het PSO 30+ certificaat identificeert organisaties die 30% of meer mensen uit kwetsbare groepen in dienst hebben en aansluiten bij de eisen van art 2.82 AW.
Op welk niveau worden resultaten gemeten en/of gemonitord?	<i>Input en output.</i> Zowel de hoeveelheid mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt als de activiteiten (begeleiding aan werknemers) die een organisatie doet op het gebied van arbeidsparticipatie worden getoetst.
Op welke manier werkt de tool?	Het PSO30+ certificaat maakt bijdrage van werkgevers aan de werkgelegenheid voor mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie en of deze aansluit bij de eisen van art. 2.82. AW. De PSO30+ erkenning wordt alleen apart uitgelezen als een PSO-aanvrager een PSO score heeft die de aanvrager in aanmerking brengt voor trede 3. Een aantal kwalitatieve criteria maakt onderdeel uit van een PSO trede 3 erkenning en deze PSO-criteria zijn op deze wijze geborgd bij een PSO 30+ erkenning. PSO-Nederland verstrekt de PSO 30+ erkenning in de vorm van een PSO 30+ certificaat zodra de aanvragende organisatie hiervoor in aanmerking komt o.b.v. de kopie rekentool en het auditrapport.
Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers: Met deze certificering kunnen sociale ondernemingen aantonen of ze voldoen aan de eisen voor voorbehouden opdrachten (art. 2.82 Aanbestedingswet 2012). In de voorbereidende fase kan dit een belangrijk hulpmiddel voor inkopers zijn bij het uitzetten van een voorbehouden opdracht. Een inkoper kan zo controleren of een onderneming aan de eisen van het wetsartikel voldoet. • Contractmanagers kunnen in het kader van social return opdrachtnemers de mogelijkheid bieden om sociaal in te kopen bij sociale werkplaatsen of sociale ondernemingen die voldoen aan de criteria van art. 2.82 Aanbestedingswet 2012. Met het PSO30+ certificaat zijn deze makkelijk te herkennen. • Beleidsmakers hanteren de PSO ook om sociaal ondernemen in brede zin te stimuleren.
Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)	Nee. Een organisatie moet aan alle kwantitatieve en kwalitatieve eisen voldoen. Aan de hand hiervan wordt een PSO30-certificaat afgegeven.

EFFECTEN & INDICATOREN

Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?	<p>De PSO toetst in welke mate organisaties aantoonbaar werkgelegenheid bieden aan kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt ten opzichte van het werkzame personeelsbestand. Organisaties die in aanmerking komen voor PSO-trede 3 kunnen ook een PSO30+ certificaat krijgen indien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kwantitatieve eisen: De sociale werkplaats of onderneming heeft ten minste 30% van de werknemers is een gehandicapte of kansarme werknemer. De doelgroep is conform de reguliere PSO-erkenning met uitzondering van bbl'ers/bol'ers niveau 1 en 2 of vso/pro-leerlingen met leerwerkovereenkomst/stage. • Kwalitatieve eisen: De organisatie moet aantonen dat zij de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot doel hebben (om te kunnen voldoen aan artikel 2.82 van de Aanbestedingswet) <p>Deze eisen zijn een operationalisering van sociale doelstellingen.</p>
--	---

PLEK INKOOPPROCES

Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	Vorbereidende fase, aanbestedingsfase en contractfase
---	---

INKOOPFASE

Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	Inkoper, social return coördinator of contractmanager.
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	Inschrijvers en opdrachtnemers moeten de PSO30+ certificering aanleveren.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	De kosten voor een PSO30-certificering zijn onderdeel van de trede 3 certificering (zie hierboven). Het te bepalen eigen voorlopige prestatieniveau via de online (aanvraag)portal van PSO wordt georganiseerd door de organisatie zelf. Hiervoor moet een organisatie inzicht hebben in eigen data. Een onafhankelijk auditteam dat werkzaam is bij een Certificerende instelling die is aangesloten bij de Raad voor Accreditatie toetst de ingevulde informatie. Aan de hand hiervan wordt een PSO30+ certificaat afgegeven.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	Er is geen aanvullende beoordeling naast de controle of een organisatie en PSO-certificering heeft. Hier zitten voor opdrachtgevers geen kosten aan verbonden.

CONTRACTFASE

Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	Nee. Het certificaat wordt vooraf afgegeven. Het geeft dus de realisatie van sociaal ondernemen weer, niet de nieuwe inzet. Daarmee sluit het PSO30+ certificaat aan bij artikel 2.82Aw omdat aan de voorkant van de opdracht geselecteerd wordt op de eisen van artikel 2.82 om in te mogen schrijven op de opdracht.
Welke tools zijn er voor bewijsvoering (verificatie) tijdens uitvoering/na levering? (rapportages, audits etc.)	Het PSO30+ certificaat is bewijsvoering dat zij voldoen aan de eisen van artikel 2.82 Aw. Dit is geen bewijsvoering voor uitvoering van de opdracht.
Kun je op basis van deze tools de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	Per 1 april 2019 biedt de MijnPSO (aanvraag)portal iedere (aanvragende) organisatie de mogelijkheid om per PSO-doelgroep medewerker de (opdracht)locatie (of projectnummer) in te voeren en deze medewerkersgegevens na de audit, in de vorm van een Excel 'Medewerkersoverzicht' op te vragen. Deze gegevens kunnen door een onderneming gebundeld worden voor rapportage.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	N.v.t.
Welke monitoringssoftware (administratiesystemen) is hiervoor beschikbaar? (WIZZR, SIRO, excel sheets etc)	In praktijk kan de MijnPSO omgeving ook gebruikt worden als monitorings-software voor organisaties zelf.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie? (opdrachtnemer, social return adviseur, projectleider, contractmanager etc)	Opdrachtnemer
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	Per 1 april 2019 biedt de MijnPSO (aanvraag)portal iedere (aanvragende) organisatie de mogelijkheid om per PSO-doelgroep medewerker de (opdracht)locatie (of projectnummer) in te voeren en deze medewerkersgegevens na de audit, in de vorm van een Excel 'Medewerkersoverzicht' op te vragen. Deze gegevens kunnen door een onderneming gebundeld worden voor rapportage.

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	In 2019 werkten 230 van de totaal 355 gemeenten o.b.v. gepubliceerde (beleids-)documenten (actief) met de PSO en/of PSO 30+ in het kader van overheidsopdrachten. Daarnaast werken ook provincies, waterschappen en woningcorporaties met de PSO.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	In 2019 hadden 228 organisaties een PSO30+ certificering. Alle gecertificeerde organisaties zijn te vinden op https://www.pso-nederland.nl/gecertificeerde-organisaties-2/online-marktplaats .
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Binnen de MijnPSO omgeving bestaat er voor de Banenafpraak/quotumregeling een aparte uitlezing om de prestaties ten aanzien van de Banenafpraak op organisatieniveau zichtbaar te maken
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht

Code Sociale Ondernemingen

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	Code Sociale Ondernemingen hanteert een register dat zich richt op sociale ondernemingen die 'impact first' hebben staan op het gebied van arbeidsparticipatie, zorg, sociale cohesie in wijken en buurten, circulaire en duurzame productie, energietransitie, voedseltransitie, internationale ontwikkeling, <i>fair chain</i> en daarnaast volgens de principes van de code handelen.
Op welk niveau wordt gemeten en/of gemonitord.	<i>Input en output.</i> De Code Sociale Ondernemingen kijkt of ondernemingen voldoen aan de principes van sociaal ondernemen. Het in kaart brengen van de impact is hier een onderdeel van. De Code Sociale Ondernemingen brengt deze impact niet zelf in kaart maar beoordeelt of een onderneming zijn impact voldoende in kaart heeft gebracht (minimaal op output). Ondernemingen komen in aanmerking voor het Register Sociale Ondernemingen als zij aan alle 5 de principes voldoen. Deze principes kunnen dus niet worden gezien als een meetmethode.
Op welke manier werkt de tool?	Ondernemingen die in aanmerkingen willen komen voor opname in het Register Sociale Ondernemingen, melden zich aan bij Code Sociale Ondernemingen. Iedere aanmelding door een sociaal ondernemer wordt gevolgd door een beoordelingstraject. Leidt dit traject tot toelating, dan wordt de sociale onderneming opgenomen in het Register Sociale Ondernemingen. Elke twee jaar vindt een formele herbeoordeling plaats, om te zien of de 5 principes uit de Code nog ten volle nageleefd worden. Tussentijds vindt ook regelmatig een peer review (door collega-ondernemers uit het register) plaats. Deze is gericht op evalueren en adviseren. Zo ontstaat een systeem waarbinnen de impact first-grondslag door middel van formele beoordeling gewaarborgd blijft, terwijl peer reviews zorgen voor onderlinge versterking en groei.

WIE WAT HOE

Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?

- Inkopers gebruiken de Code Sociale Ondernemingen en het Register Sociale Ondernemingen om 'impact first' te herkennen wanneer zij sociaal willen inkopen. Daarnaast kan opname in het register worden gebruikt (onder de Europese drempel) als geschiktheidseis, als criterium om ondernemingen te selecteren voor een meervoudig onderhandse procedure, als gunningscriterium of als bijzondere uitvoeringsvoorwaarde.
- Contractmanagers en social return coördinatoren kunnen in het kader van social return opdrachtnemers de mogelijkheid bieden om sociaal in te kopen bij sociale ondernemingen die opgenomen zijn in het register van de Code Sociale Ondernemingen.
- Beleidsmedewerkers: Door gebruik te maken van de Code Sociaal Ondernemingen vergroot dit de zichtbaarheid van sociale ondernemers en kunnen beleidsmakers sociaal ondernemerschap stimuleren.

Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)?

Nee. In het geval dat er wordt voldaan aan de eisen van de Code Sociale Ondernemingen, wordt deze onderneming opgenomen in het register.

INDICATOREN

Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?

Sociale ondernemingen die zelfstandig zijn, hun inkomsten baseren op de levering van goederen en/of diensten en waarvan minimaal 50 procent van de omzet bestaat uit marktinkomsten, kunnen zich aanmelden voor de Code Sociale Ondernemingen. De toelatingscriteria tot het Register Sociale Ondernemingen bestaan uit 5 principes die moeten worden doorlopen tijdens en na de aanmeldingsprocedure:

- Principe 1: Missie - Een missie die geborgd en inzichtelijk is (door middel van een impactrapportage op minimaal output-niveau).
- Principe 2: Stakeholders - De onderneming heeft de relevante stakeholders in kaart gebracht en gaat met hen in dialoog over de strategie waarmee invulling wordt gegeven aan de missie.
- Principe 3: Financiën - De financiën zijn in overleg en zorgvuldig afgewogen. De onderneming voert een gematigd beloningsbeleid.
- Principe 4: Implementatie - De onderneming laat zich als sociale onderneming registreren en participeert actief in de gemeenschap van sociale ondernemingen. De onderneming stelt zich aanspreekbaar op voor personen of instellingen die constructieve suggesties voor verbetering hebben.
- Principe 5: Transparantie - De onderneming is transparant en voert een actief informatiebeleid waarbij maximale openheid het uitgangspunt is. Alle informatie is eenvoudig vindbaar, toegankelijk geschreven en wordt desgevraagd nader toegelicht.

PLEK INKOOPPROCES	
Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	Vorbereidende fase en uitvoeringsfase.
INKOOPFASE	
Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	Inkoper, contractmanager of social return coördinator.
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	Inschrijvers of opdrachtnemers moeten kunnen aantonen dat zij zijn aangesloten bij de Code Sociale Ondernemingen. Dit kan eenvoudig door het raadplegen van het online register.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	De sociale onderneming moet een toelatingsprocedure doorlopen. De lengte van deze procedure is afhankelijk van de beschikbare data die een onderneming op dat moment heeft. Ondernemingen die deelnemen treden eenmaal per twee jaar op als peer-reviewer bij een collega-onderneming uit het register, werken eenmaal per twee jaar mee aan een peer review door twee collega-ondernemingen en een formele beoordeling op het voortdurend voldoen aan de toelatingscriteria. Aan opname in het register zijn kosten verbonden: eenmalige inschrijfkosten en een jaarlijkse deelnemersbijdrage.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	Opdrachtgevers kunnen de sociale ondernemingen vinden in het Register Sociale Ondernemingen. Gebruik is voor een opdrachtgever gratis.
CONTRACTFASE	
Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	Opname in het register van de Code Sociale Ondernemingen geeft geen inzicht in de realisatie van sociale impact tijdens het uitvoeren van de opdracht. Er zijn dus ook geen sturingsmogelijkheden.
Kan deze tool worden gebruikt voor bewijsvoering (verificatie) tijdens uitvoering/na levering? (rapportages, audits etc.)	N.v.t.
Kun je op basis van deze tool de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	N.v.t.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	N.v.t.
Welke administratiesystemen (monitoringssoftware) is hiervoor beschikbaar?	N.v.t.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Opdrachtnemer
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	N.v.t.

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	69 gemeenten en 2 provincies hebben de Code Sociale Ondernemingen opgenomen in hun beleid.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	66 ondernemingen zijn opgenomen in het Register Sociaal Ondernemingen. Het register kan worden gevonden op: https://www.codesocialeondernemingen.nl/over-het-register/zoek-deelnemers .
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Geen inzicht
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht

Rikx

WIE WAT HOE

Beschrijving instrument?	Rikx is een digitaal platform waarop opdrachtnemers hun social return verplichting kunnen invullen door Rikx te kopen bij sociaal ondernemers. De sociale impact van een project of initiatief wordt door een onafhankelijk team van experts vastgesteld en omgezet naar een monetaire waarde, uitgedrukt in Rikx. Deze waarde staat gelijk aan de sociale impact van het project of initiatief op het gebied van arbeidsparticipatie.
Op welk niveau worden resultaten gemeten en/of gemonitord?	<i>Output en outcome.</i> Een projectplan wordt gewaardeerd op de beoogde directe en indirecte effecten. De uitkomsten van alle projecten gezamenlijk worden eveneens gemonitord en gerelateerd aan de beoogde outcome.
Op welke manier werkt de tool?	Sociale initiatieven of projecten dienen een projectplan in bij Rikx. Een team van experts beoordeelt het projectplan en verbindt een score aan de verwachte sociale impact. Er wordt een analyse van de kosten gemaakt. De beoogde sociale impact wordt in verhouding gebracht met de ingeschatte kosten. Hoe effectiever het projectplan, hoe meer Rikx'en worden toegekend. Momenteel staat 1 Rikx voor 38 euro. Wanneer voor een initiatief of project het aantal Rikx is vastgesteld, worden deze aangeboden op het Rikxplatform (www.rikxplatform.nl). Kopers (met een social return verplichting) bezoeken het platform en kunnen aangeven bij welk project of initiatief ze willen kopen en hoeveel Rikx'en ze willen afnemen. Wanneer een initiatief genoeg Rikx heeft verkocht, kan worden gestart met het project met een garantie tot sociale impact. Kopers ontvangen na betaling een certificaat dat geüpload kan worden in WIZZR (het social return monitoringssysteem van gemeente Rotterdam).
Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers kunnen bij de aanbesteding de mogelijkheid van de Rikx aanbieden als social return invullingsoptie. • Op het moment dat de social return verplichting niet kan worden bewerkstelligd door middel van creatie van arbeidsplekken bij de opdrachtnemer zelf, brengen social return coördinatoren of contractmanagers deze partij op de hoogte van de mogelijkheden van de Rikx. Zij kunnen de opdrachtnemer doorverwijzen naar het Rikxplatform. Hier kan de opdrachtnemer Rikx kopen. Opdrachtnemers ontvangen na betaling een certificaat dat geüpload kan worden in WIZZR (het monitoringssysteem van Gemeente Rotterdam). • Beleidsmakers gebruiken de Rikx om sociaal ondernemerschap te bevorderen door op een innovatieve manier financiering van projecten met een verwachte sociale impact mogelijk te maken.

WIE WAT HOE

Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja, op welke manier (beprijzing/monetarisering)?	Ja. Het team van experts geeft een waardering in cijfers (kwantitatief) en een inhoudelijke beoordeling (kwalitatief) aan de sociale impact van een initiatief. Vervolgens wordt deze beoordeling omgezet in de fictieve munteenheid Rikx. Het aantal Rikxen dat een opdrachtnemer met een social return verplichting koopt, kan weer worden omgezet in euro's.
---	---

EFFECTEN & INDICATOREN

Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?	<p>Een projectplan wordt beoordeeld op:</p> <ol style="list-style-type: none"> Directe effecten: <ul style="list-style-type: none"> Bereik: Hoeveel mensen worden geholpen? Diepgang: Intensiteit van de interventie dat het project of initiatief gaat maken. Duurzaamheid: Hoe lang houden de effecten aan? Indirecte effecten: Bijdrage aan het weghalen van drempels voor werknemers (denk hierbij aan de groei van de werknemer, het inzetten van sociale hulpbronnen, motivatie en zelfbeeld van een werknemer). <p>Het is geen operationalisering van beleidsdoelstellingen. Hier is bewust niet voor gekozen om de onafhankelijkheid van de impactbeoordeling te waarborgen. De experts hebben geen lijst met specifieke sociale doelstelling, maar maken een integrale beoordeling vanuit hun eigen deskundigheid.</p>
--	---

PLEK INKOOPPROCES

Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	Vorbereidende fase en uitvoeringsfase
---	---------------------------------------

INKOOPFASE

Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	Social return coördinator
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	<p>Inschrijvers kunnen aangeven in hun plan van aanpak hun social return verplichting in te gaan vullen met Rikx.</p> <p>Opdrachtnemers die Rikx willen gebruiken om hun social return verplichting in te vullen, kunnen via het Rikx platform zelfstandig een project uitkiezen waar zij de Rikx willen kopen. Het platform geeft een certificaat af van de sociale impact die zij met deze Rikx hebben gekocht. De hoeveelheid Rikx en de waarde in euro's staat op een factuur en op het certificaat. De opdrachtnemer kan het certificaat indienen in WIZZR.</p>

INKOOPFASE

Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	Een opdrachtnemer moet enkel kiezen welk project of initiatief zij willen steunen door middel van het kopen van Rikx. Hiervoor is geen grote capaciteit of expertise nodig. Het gebruik van het platform is, naast de aanschaf van de Rikx, gratis voor opdrachtnemers.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	De gemeente sluit een abonnement met de Rikx af. Dit abonnement voorziet in het waarderen, aanbieden en begeleiden via het platform, het doen impactmetingen en verdere bemiddelingen tussen de verschillende betrokken partijen. De opdrachtgever maakt geen deel uit van de expertgroep die impactmetingen uitvoert. Social return coördinatoren hebben de taak om de mogelijkheid van de Rikx te communiceren met de opdrachtnemers en moeten de Rikx (wanneer opgevoerd in WIZZR) goedkeuren.

CONTRACTFASE

Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	De sociale impact wordt gemaakt bij het project of initiatief, niet bij de opdrachtnemer zelf. De investering in het project of initiatief door de opdrachtnemer zorgt er wel voor dat hier impact kan worden gerealiseerd. Deze impact wordt door Rikx gekoppeld aan de opdrachtnemer en is structureel te volgen voor de opdrachtgever. Hier is verder geen sturing mogelijk.
Kan deze tool worden gebruikt voor bewijsvoering (verificatie) tijdens uitvoering/na levering (rapportages, audits etc.)?	Het certificaat (en/of factuur van de Rikxen) geldt als bewijsvoering. Wanneer een opdrachtnemer een aantal Rikx heeft aangeschaft, kan het team van Rikx rapporteren over de sociale impact die verbonden is aan de gekochte Rikx.
Kun je op basis van deze tool de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	Nee. De sociale impact wordt gemaakt bij het project of initiatief, niet bij de opdrachtnemer zelf.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	Stichting Rikx registreert de hoeveelheid Rikxen die een opdrachtnemer koopt.
Welke administratiesystemen (monitoringssoftware) is hiervoor beschikbaar?	Er wordt niet gewerkt met een specifiek monitoringssysteem.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Opdrachtnemer.
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	Ja, de social return coördinator of contractmanager kan deze rapportage uitvragen bij het team van Rikx. Stichting Rikx monitort en evalueert alle projecten en communiceert de uitkomsten met opdrachtgever. Zo blijft inzichtelijk welke impact gerealiseerd is met de social return invulling van opdrachtnemers.

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	Na een pilotfase wordt de Rikx momenteel door de gemeente Rotterdam gebruikt als aanvulling op het bestaande instrumentarium.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	De projecten/initiatieven begeven zich momenteel uitsluitend in gemeente Rotterdam.
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Geen inzicht
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht

Impactpakket

EVERYDAY
HEROES

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	Een Impactpakket van Everyday Heroes representeert een financiële bijdrage van organisaties aan Everyday Heroes. Deze stichting zet de bijdrage in om werk mogelijk te maken voor iemand die nog net iets extra's nodig heeft om aan de slag te kunnen. Hierbij kan worden gedacht aan een (vak) opleiding of training, aanpassing van de werkplek, een fiets of andere hulpmiddelen. Het kopen van een Impactpakket kan worden aangeboden als alternatieve invullingsmogelijkheid van de social return verplichting.
Op welk niveau wordt gemeten en/of gemonitord?	<i>Input.</i> Everyday Heroes beoordeelt wat een persoon nodig heeft om aan het werk te gaan.
Op welke manier werkt de tool?	<p>Wanneer sociale partners (UWV, gemeente, etc.) zijn geraadpleegd en zij niet in het benodigde budget voor de plaatsing van een kandidaat kunnen voorzien, kan er een aanvraag worden ingediend bij Everyday Heroes. De aanvraag kan worden ingediend door een organisatie die de kandidaat begeleidt, een (aspirant)werkgever of de kandidaat zelf. Everyday Heroes beoordeelt de aanvraag (de sociale impact) aan de hand van haar eigen spelregels en betaalt vervolgens datgene dat nodig is voor een individu om aan het werk te kunnen. Opdrachtnemers met een social return verplichting kunnen een Impactpakket kopen en op deze manier een financiële bijdrage leveren. Opdrachtnemers kunnen zelf bepalen hoe hoog dit bedrag is.</p> <p>Met ieder Impactpakket van minimaal 4000 euro gaat tenminste één iemand aan het werk. In veel gevallen helpt één Impactpakket meerdere kandidaten aan het werk. Het volledige budget uit een Impactpakket wordt besteed. Als er na een aanvraag dus nog middelen over zijn dan wordt ook dat geld ingezet om werk mogelijk te maken voor een andere kandidaat.</p>

WIE WAT HOE

<p>Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers kunnen bij de aanbesteding de mogelijkheid van de Impactpakketten aanbieden als social return invullingoptie. • Wanneer het invullen van de social return verplichting in de uitvoeringsfase niet kan worden werkstelligd door middel van creatie van arbeidsplekken in de eigen organisatie, brengen de social return coördinatoren of contractmanagers de opdrachtnemer op de hoogte van de mogelijkheden van de Impactpakketten. Het kan worden aangeboden als alternatieve invullingsmogelijkheid van de social return verplichting. • Beleidsmedewerkers: Om opdrachtnemers extra mogelijkheden te bieden bij het invullen van hun social return verplichting kunnen zij de mogelijkheid tot het kopen van (een gedeelte van) een Impactpakket opnemen in bijvoorbeeld de bouwblokken. <p>Daarnaast kunnen beleidsmedewerkers aangeven bij Everyday Heroes welke doelgroepen zij graag willen helpen met de Impactpakketten die worden aangeboden aan opdrachtnemers.</p>
<p>Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)</p>	<p>De waarde van het Impactpakket is geen sociale impact waarde, maar geeft wel de garantie dat er iemand aan het werk gaat. Met het bedrag van het Impactpakket wordt ten minste één iemand aan werk geholpen (en dus sociale impact gemaakt).</p>

INDICATOREN

<p>Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?</p>	<p>Een team van minimaal drie personen beoordeelt de aanvragen. Het budget van een Impactpakket is bedoeld voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mensen in een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld iemand in de Participatiewet of iemand die onder de banenafpraak valt, iemand die niet zelfstandig het minimumloon kan verdienen of om een andere reden moeilijk aan werk komt); • mensen die starten met een baan voor meer dan 6 maanden en meer dan 16 uur per week; • en waarbij het aangevraagde in direct verband staat met het verkrijgen van de baan (bijvoorbeeld een rijbewijs voor iemand die als chauffeur gaat werken).
---	--

PLEK INKOOPPROCES

<p>Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?</p>	<p>Vorbereidende fase en uitvoeringsfase</p>
--	--

INKOOPFASE	
Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	Contractmanager of social return coördinator
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	Inschrijvers: n.v.t. Opdrachtnemers kunnen aangeven dat ze hun social return verplichting willen invullen met de Impactpakketten van Everyday Heroes. De factuur van het Impactpakket kan de opdrachtnemer aanleveren en kan vervolgens worden opgevoerd als social return invulling.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	De opdrachtnemer geeft aan dat hij zijn social return verplichting wil invullen met een Impactpakket. De opdrachtnemer met een social return verplichting levert, naast het betalen van de certificaten, alleen de factuur aan bij de opdrachtgever.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	Wanneer er een aanvraag voor een Impactpakket binnenkomt bij Everyday Heroes, wordt contact opgenomen met de klantmanagers van de betreffende gemeente of regio. Deze Impactpakketten kunnen inkopers aanbieden aan opdrachtnemers met een social return verplichting. Gebruik van de Impactpakketten en de bemiddeling van Everyday Heroes is gratis.
CONTRACTFASE	
Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	Een opdrachtnemer die een Impactpakket koopt, krijgt een rapportage over het aantal banen dat daarmee wordt gerealiseerd. Deze aantallen kunnen opdrachtgevers meenemen in de eigen monitoring.
Kan deze tool worden gebruikt voor bewijsvoering (verificatie) tijdens uitvoering/na levering? (rapportages, audits etc.)	Het Impactpakket en de bijbehorende factuur gelden als bewijsvoering. De opdrachtgever ontvangt van Everyday Heroes een rapportage in de vorm van <i>Impactcards</i> , die laten zien waar het geld van het Impactpakket aan besteed is.
Kun je op basis van deze tool de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	N.v.t.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	De registratie van de resultaten die worden behaald met de Impactpakketten wordt gedaan door Everyday Heroes.
Welke administratiesystemen (monitoringssoftware) is hiervoor beschikbaar?	Everyday Heroes werkt met een eigen administratiesysteem dat (nog) niet beschikbaar is voor opdrachtgevers.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Opdrachtnemer
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	N.v.t.

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	Ruim 200 gemeenten hebben de Impactpakketten toegestaan als Social Return invulling. Het kan in principe worden gebruikt door alle publieke organisaties die social return verplichting vragen.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	Ruim 400 organisaties zetten Impactpakketten in voor hun social return verplichting of in het kader van hun MVO-beleid.
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	De doelgroep van de Banenafpraak maakt onderdeel uit van de doelgroep zoals omschreven in de spelregels van Everyday Heroes. Hierdoor is het mogelijk om te zien hoeveel mensen uit de Banenafpraak zijn geholpen met een Impactpakket.
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht

WIZZR

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	WIZZR is een web-based monitoringstool waarmee de gemaakte social return afspraken vastgelegd en gemonitord worden. De aanbestedende dienst geeft op voorhand waarden aan de verschillende social return activiteiten bijvoorbeeld aan de hand van de bouwblokkenmethode.
Op welk niveau wordt gemeten en/of gemonitord	<i>Output</i> , de verschillende social return invullingsmogelijkheden worden gemonitord (bijvoorbeeld de hoeveelheid arbeidsplekken die worden gecreëerd, sociale inkopen die worden gerealiseerd en maatschappelijke projecten die samen met de opdrachtgever worden vormgegeven)
Op welke manier werkt de tool?	WIZZR meet de realisatie van de social return invulling. Een aanbestedende dienst benoemt verschillende social return-activiteiten c.q. verplichtingen en koppelt daaraan fictieve bedragen (bijvoorbeeld aan de hand van de Bouwblokkenmethode, zie pagina 50). De realisatie van dat bedrag is te monitoren in WIZZR. In de uitvoeringsfase kunnen zowel opdrachtgever als de opdrachtnemer inloggen in WIZZR. De aanbestedende dienst (bijvoorbeeld social return coördinator) kan informatie over het contract in de tool zetten, zoals de looptijd en de hoogte van de social return verplichting. De opdrachtnemer kan per contract aangeven wat hij heeft gerealiseerd aan social return. Hij kan ook bewijsvoering uploaden in de beveiligde online omgeving. Dit zijn bijvoorbeeld bewijsstukken voor de uitkering die een kandidaat heeft gehad of voor het dienstverband bij de opdrachtnemer. De aanbestedende dienst kan vervolgens in de tool de geüploade documenten controleren.
Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers leggen social return verplichting op in aanbestedingen en dragen de opdrachtnemer op dit te verantwoorden in WIZZR. • De social return coördinator of contractmanager controleert en monitort in WIZZR de voortgang op de social return activiteiten en noteert informatie over de contracten in de tool. • Beleidsmedewerkers nemen monitoring via WIZZR op in het inkoopbeleid. Zij kunnen inzicht in de (sociale) impact van inkopen en aanbesteden via de WIZZR-rapportage verzamelen en dus de uitkomsten van de beleidsvoering.
Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)	In WIZZR wordt aan de social return activiteiten een (fictieve) waarde gegeven die de aanbestedende diensten vooraf heeft opgesteld. De monitor geeft zelf geen waarde aan de sociale impact. Hij registreert uitsluitend de social return realisatie.

INDICATOREN	
Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?	WIZZR heeft geen standaard indicatoren. De aanbestedende dienst kan zelf WIZZR inrichten met de vragen, indicatoren en informatie die zij nodig acht om te monitoren.
PLEK INKOOPPROCES	
Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	Uitvoeringsfase
INKOOPFASE	
Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	De social return coördinator maakt een account aan voor de opdrachtnemer. De opdrachtnemer uploadt de bewijsvoering (facturen of contracten) in WIZZR. De social return coördinator is verantwoordelijk voor controle op en management van de gegevens.
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	<p>Inschrijvers: n.v.t.</p> <p>Opdrachtnemer: levert informatie aan afhankelijk van het type invulling:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>De opdrachtnemer vult de verplichting in met het aannemen/begeleiden van kandidaten.</i> In dit geval moet de opdrachtnemer aantonen dat de medewerker valt onder één van de social return doelgroepen door middel van een doelgroepenverklaring of een bewijs voor toekenning van een uitkering in combinatie met een loonstrook of arbeidsovereenkomst. 2. <i>De opdrachtnemer vult de social return verplichting in met sociale inkoop bij sociale ondernemers.</i> In dit geval moet de opdrachtnemer een factuur en omschrijving van de sociale inkoop aanleveren. 3. <i>De opdrachtnemer vult de social return verplichting in met een maatschappelijk project.</i> In dit geval levert de opdrachtnemer een omschrijving van het project aan inclusief het aantal uren dat hieraan is besteed of de kosten die zijn gemaakt.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	Opdrachtnemers zijn verantwoordelijk voor het aanleveren van de bewijsvoering in WIZZR. Dit vraagt voornamelijk capaciteit voor administratie, maar vergt weinig expertise. Gebruik is voor opdrachtnemers gratis.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	Het controleren van de ingevoerde gegevens en het werken met de tool vergt capaciteit en enige expertise. Aan het gebruik van WIZZR zijn voor een aanbestedende dienst kosten verbonden.
CONTRACTFASE	
Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	In WIZZR worden de social return inspanningen inclusief bewijsvoering opgevoerd door de opdrachtnemer. Aan de hand hiervan kan de social return realisatie worden gecontroleerd en worden bijgestuurd door opdrachtgever.

CONTRACTFASE

Kun je met het instrument de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	Ja. In WIZZR is de social return realisatie van een opdrachtnemer per contract in te zien. Dit kan worden vergeleken met andere contracten.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	De benodigde gegevens worden online ingevoerd door de opdrachtnemer (zoals bijvoorbeeld een factuur of arbeidscontract). Deze zijn vervolgens zichtbaar in het dashboard van de opdrachtgever.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Opdrachtnemer
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	Ja, de informatie uit meerdere contracten kan worden geëxporteerd naar Excel.

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	Ruim 200 publieke organisaties, in alle sectoren.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	Ondernemers die een social return invullen bij bovenstaande organisaties moeten WIZZR gebruiken. Op dit moment zijn dat ruim 7.000 werkgevers.
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Ja. Dit is mogelijk afhankelijk van de inrichting van de koper van WIZZR.
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht, de tool is ontwikkeld voor registratie van de social return verplichting

Social Return Monitor (InterPactum)

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	De Social Return Monitor is een web-based monitoringstool waarmee de gemaakte social return afspraken vastgelegd en gemonitord worden. De aanbestedende dienst geeft op voorhand waarden aan de verschillende social return activiteiten bijvoorbeeld aan de hand van de bouwblokkenmethode.
Op welk niveau wordt gemeten en/of gemonitord?	<i>Output</i> , de verschillende social return invullingsmogelijkheden worden gemonitord (bijvoorbeeld de hoeveelheid arbeidsplekken die wordt gecreëerd, sociale inkopen die worden gerealiseerd en maatschappelijke projecten die samen met de opdrachtgever worden vormgegeven)
Op welke manier werkt de tool?	De Social Return Monitor meet de realisatie van de social return invulling. Een aanbestedende dienst benoemt verschillende social return-activiteiten c.q. verplichtingen en koppelt daaraan fictieve bedragen (bijvoorbeeld aan de hand van de bouwblokkenmethode, zie pagina 67). De realisatie van dat bedrag is te monitoren in de Social Return Monitor. In de uitvoeringsfase kunnen zowel opdrachtgever als de opdrachtnemer inloggen in de Social Return Monitor. De aanbestedende dienst (bijv. social return coördinator) kan informatie over het contract in de tool zetten, bijvoorbeeld de looptijd en de hoogte van de social return verplichting. De opdrachtnemer kan per contract aangeven wat hij heeft gerealiseerd aan social return. Hij kan ook bewijsvoering uploaden in de beveiligde online omgeving. Dit zijn bijvoorbeeld bewijsstukken voor de uitkering die een kandidaat heeft gehad of voor het dienstverband bij de opdrachtnemer. De opdrachtgever kan vervolgens in de tool de geüploade documenten controleren.
Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers leggen social return verplichting op in aanbestedingen en dragen de opdrachtnemer op dit te verantwoorden in de Social Return Monitor. • De social return coördinator of contractmanager controleert en monitort in de Social Return Monitor de voortgang op de social return inspanningen en noteren informatie over de contracten in de tool. • Beleidsmedewerkers nemen monitoring via de Social Return Monitor op in inkoopbeleid. Zij kunnen inzicht in de (sociale) impact van inkopen en aanbesteden via rapportage verzamelen en dus de uitkomsten van de beleidsvoering.
Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)	In de Social Return Monitor wordt aan de social return inspanningen een (fictieve) waarde gegeven die de aanbestedende diensten vooraf heeft opgesteld. De monitor geeft zelf geen waarde aan de sociale impact. Hij registreert uitsluitend de social return realisatie.

INDICATOREN	
Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?	De Social Return Monitor heeft geen standaard indicatoren. De aanbestedende dienst kan zelf de Social Return Monitor inrichten met de vragen, indicatoren en informatie die zij nodig acht om te monitoren.
PLEK INKOOPPROCES	
Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	Uitvoeringsfase
INKOOPFASE	
Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	De social return coördinator maakt een account aan voor de opdrachtnemer. De opdrachtnemer uploadt de bewijsvoering (facturen of contracten) in de Social Return Monitor. De social return coördinator is verantwoordelijk voor controle op en management van de gegevens.
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	<p>Inschrijvers: n.v.t.</p> <p>Opdrachtnemers: levert informatie aan afhankelijk van het type invulling:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>De opdrachtnemer vult de social return verplichting in met het aannemen/begeleiden van kandidaten.</i> In dit geval moet de opdrachtnemer aantonen dat de medewerker valt onder één van de social return doelgroepen door middel van een doelgroepenverklaring of een bewijs voor toekenning uitkering in combinatie met een loonstrook of arbeidsovereenkomst. 2. <i>De opdrachtnemer vult de social return verplichting in met sociale inkoop bij sociale ondernemers.</i> In dit geval moet de opdrachtnemer een factuur en omschrijving van de sociale inkoop aanleveren. 3. <i>De opdrachtnemer vult de social return verplichting in met een maatschappelijk project.</i> In dit geval levert de opdrachtnemer een omschrijving van het project aan inclusief het aantal uren dat hieraan is besteed of de kosten die zijn gemaakt.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	Opdrachtnemers zijn verantwoordelijk voor het aanleveren van de bewijsvoering in de Social Return Monitor. Dit vraagt voornamelijk capaciteit voor administratie, maar vergt weinig expertise. Gebruik is voor opdrachtnemers gratis.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	Het controleren van de ingevoerde gegevens en het werken met de tool vergt capaciteit en enige expertise. Aan het gebruik van de Social Return Monitor zijn voor een aanbestedende dienst kosten verbonden.

CONTRACTFASE

Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	In de Social Return Monitor worden de social return inspanningen inclusief bewijsvoering opgevoerd door de opdrachtnemer. Aan de hand hiervan kan de social return realisatie worden gecontroleerd en bijgestuurd door de opdrachtgever.
Kun je met het instrument de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	Ja. In de Social Return Monitor is de social return realisatie van een opdrachtnemer per contract in te zien. Dit kan worden vergeleken met andere contracten.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	De benodigde gegevens worden online ingevoerd door de opdrachtnemer (zoals bijvoorbeeld een factuur of arbeidscontract). Deze zijn vervolgens zichtbaar in het dashboard van de opdrachtgever.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Opdrachtnemer
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	Ja, de informatie uit meerdere contracten kan worden geëxporteerd naar Excel.

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	6 gemeenten
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	Ondernemers die een social return verplichting hebben bij de deelnemende aanbestedende diensten moeten de Social Return Monitor gebruiken.
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Dit is mogelijk op basis van aanvraag.
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht

Social Return Monitor (Noord-Nederland)

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	De Social Return Monitor is een web-based monitoringstool waarmee de gemaakte social return afspraken vastgelegd en gemonitord worden. De monitor is ontwikkeld door en voor de arbeidsmarkt-regio Groningen, Friesland en Drenthe. De social return afspraken die opdrachtgevers uit de arbeids-regio's maken met opdrachtnemers worden geregistreerd in de Social Return Monitor. De waarde van de verantwoording wordt bepaald conform de bouwblokkenmethode (pagina 67) en de uitvoerings-voorwaarden die van kracht zijn in deze regio's.
Op welk niveau wordt gemeten en/of gemonitord?	<i>Output.</i> De verschillende social return invulmogelijkheden worden gemonitord (bijvoorbeeld de hoeveelheid arbeidsplekken die wordt gecreëerd, sociale inkoop die worden gerealiseerd en maatschappelijke projecten die samen met de opdrachtgever worden vormgegeven).
Op welke manier werkt de tool?	Een aanbestedende dienst legt de social return verplichting vast in het contract. De realisatie van dat bedrag door de opdrachtnemers is te monitoren in de Social Return Monitor. De opdrachtnemer kan per contract aangeven wat hij heeft gerealiseerd aan social return. De benodigde bewijsvoering van de social return activiteiten worden online ingevoerd door de opdrachtnemer (zoals contractgegevens of kostenverantwoording). Deze zijn vervolgens zichtbaar in de monitor en inzichtelijk voor de opdracht-gever (met enkel toegang tot geanonimiseerde informatie), opdrachtnemer, accountmanager en het coördinatiepunt Social Return.
Hoe zet een inkoop/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?	<ul style="list-style-type: none"> • Opdrachtgever legt een social return verplichting op in de aanbestedingen en opdrachtnemer ver-antwoordt de Social Return verplichting in de Social Return Monitor. Inkoop of contractmanager draagt zorg voor het toevoegen van een project in de Social Return Monitor • De accountmanager en/of de social return adviseur controleert en monitort in de Social Return Monitor de voortgang op de social return activiteiten en geeft deze voortgang terug aan de con-tractmanager. • Beleidsmedewerkers nemen monitoring van de Social return verplichting via de Social Return Moni-tor op in inkoopbeleid (uitvoeringsvoorwaarden).
Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)?	In de Social Return Monitor wordt aan de social return activiteiten een (fictieve) waarde gegeven die het coördinatiepunt Social Return in overleg met de aanbestedende diensten heeft opgesteld. De moni-tor geeft zelf geen waarde aan de sociale impact. Hij registreert uitsluitend de social return realisatie.

INDICATOREN	
Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?	De Social Return Monitor is afgestemd op het bouwblokkenmodel van de arbeidsmarktregio's. In deze regio's zijn waarden verbonden aan het in dienst nemen van kandidaten uit of het uitvoeren van maatwerk-activiteiten.
PLEK INKOOPPROCES	
Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	Uitvoeringsfase
INKOOPFASE	
Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	De opdrachtgever (inkoopadviseur, contractmanager of projectondersteuner) meldt het project aan in de monitor en koppelt dit project aan de opdrachtnemer. De accountmanager en/of social return adviseur is verantwoordelijk voor de controle van de ingevulde gegevens. Opdrachtgever is verantwoordelijk voor het aanleveren van projectinformatie en contactgegevens van de opdrachtnemer.
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	<p>Inschrijvers: n.v.t.</p> <p>Opdrachtnemers: afhankelijk van het type invulling:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>De opdrachtnemer vult de verplichting in met het aannemen van kandidaten.</i> In dit geval moet de opdrachtnemer aantonen dat de medewerker valt onder één van de social return doelgroepen door middel van een kandidaat-verantwoording. 2. <i>De opdrachtnemer vult de Social Return verplichting in met maatwerk-activiteiten.</i> Deze kunnen in overleg met de opdrachtgever, als alternatieve invulling ingezet worden, onder gebruikmaking van de keuzekaart. Hiervoor moet de opdrachtnemer een kostenverantwoording aanleveren in de Social Return Monitor.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	Opdrachtnemers zijn verantwoordelijk voor het aanleveren van de verantwoordingsgegevens in de Social Return Monitor. Dit vraagt voornamelijk capaciteit voor administratie, maar vergt weinig expertise. Gebruik is voor opdrachtnemers gratis.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	Opdrachtgevers zijn verantwoordelijk voor het aanleveren van de projectgegevens in de Social Return Monitor. Dit vraagt een kleine administratieve capaciteit en vergt weinig expertise. Aan het gebruik van de Social Return Monitor zijn voor de arbeidsmarktregio kosten verbonden.

CONTRACTFASE	
Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	In het systeem monitort de accountmanager de invulling van de social return afspraken. Aan de hand van de invulling kan de social return realisatie worden gecontroleerd en eventueel worden bijgesteld.
Kun je met het instrument de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	Ja, in de Social Return Monitor is het mogelijk om te zien hoeveel social return afspraken zijn gerealiseerd tijdens een project. Dit kan worden vergeleken met andere contracten.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	De benodigde gegevens worden online ingevoerd door de opdrachtnemer (zoals contractgegevens of kostenverantwoording).
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Opdrachtnemer.
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	Ja, de informatie uit meerdere contracten kan worden geëxporteerd naar Excel.
PRAKTIJK	
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	59 gemeenten, provincies en andere (semi)overheden in arbeidsmarktregio Groningen, Friesland en Drenthe.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	Ondernemers die een social return verplichting hebben bij de deelnemende aanbestedende diensten moeten de Social Return Monitor gebruiken.
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Ja, kandidaten uit de doelgroep Banenafpraak tellen mee voor de social return verantwoording en worden door de opdrachtnemer op die manier ingevoerd in de monitor.
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht

MVI-Zelfevaluatie tool

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	De MVI-zelfevaluatie tool biedt aanbestedende diensten inzicht in hun prestaties en vorderingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) en inspiratie voor toekomstige aanbestedingen.
Op welk niveau worden resultaten gemeten en/of gemonitord	<i>Input.</i> Aanbestedende diensten kunnen per MVI-thema voor een selectie van indicatoren inzicht krijgen in de mate waarin MVI binnen dat thema wordt toegepast. Hierbij wordt (nog) niet naar het effect gekeken, maar naar de mate waarin MVI wordt toegepast binnen de organisatie en diens aanbestedingen.
Op welke manier werkt de tool?	<p>Beleidsmedewerkers stellen de MVI-ambities voor hun organisatie vast. Deze ambities worden gekwantificeerd.</p> <p>0 - Er is geen bijzondere aandacht voor dit MVI-thema. 1 - Basis: De minimumeisen en MVI-gunningscriteria worden gehanteerd. 2 - Significant: De organisatie gaat verder dan de minimumeisen en MVI-gunningscriteria. 3 - Ambitieuw: De organisatie gaat voor het maximale resultaat ten aanzien van dit MVI-thema.</p> <p>Vervolgens wordt dit ambitieniveau vergeleken met de score op deze thema's van de aanbestedingen van de organisatie. Deze vergelijking wordt visueel weergegeven in een <i>spindigram</i>, waarbij er per cluster zowel de ambitie-score als de score van aanbestedingen op het MVI-thema in kaart is gebracht. In de tool kunnen aanbestedende diensten per aanbesteding informatie toevoegen over de volgende MVI-thema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Social Return • Diversiteit en inclusie • Ketenverantwoordelijkheid (Internationale Sociale Voorwaarden) • Milieu (inclusief biodiversiteit) • Klimaat • Circulair (inclusief <i>biobased</i>) <p>De tool stelt alleen vragen over de MVI-thema's die zijn toegepast.</p>

WIE WAT HOE

<p>Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers kunnen per aanbesteding invullen hoe zij scoren op de bovenstaande MVI-thema's. Op die manier krijgen zij overzicht en inzicht in de algehele prestaties van het inkoopbeleid op het gebied van MVI. Met deze rapportages kunnen zij bestuurders en beleidsmakers informeren. • Contractmanagers kunnen per aanbesteding invullen hoe zij scoren op de bovenstaande MVI-thema's. Op die manier krijgen zij overzicht en inzicht in de algehele prestaties van het inkoopbeleid op het gebied van MVI. Met deze rapportages kunnen zij bestuurders en beleidsmakers informeren. • Beleidsmedewerkers krijgen overzicht en inzicht in de algehele prestaties op het gebied van het MVI binnen de organisatie. Zij kunnen toetsen of hun beoogde ambities worden behaald met de aanbestedingen van hun organisatie.
<p>Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)?</p>	<p>Ja. De MVI-ambitie in verhouding gebracht met de MVI-prestaties van de organisatie. Dit wordt weergegeven in een <i>spider chart</i>. Dit wordt niet bepaald of gemonetariseerd, maar de ambitie en score van de aanbestedingen op de MVI thema's wordt wel gekwantificeerd.</p>

EFFECTEN & INDICATOREN

Welke effecten, meetindicatoren en kpi's worden gehanteerd?

Per aanbesteding brengt wordt ingevuld:

- *Kenmerken opdracht ten aanzien van social return:*
 - Opdrachtsom exclusief BTW
 - De geschatte waarde van de loonsom exclusief BTW
 - Contractduur in maanden exclusief verlenging
 - Verplichting tot social return
- *De vorm van social return toepassing door inkopers:*
 - Geschiktheidseisen en/of minimumeis(en)
 - Het ambitieniveau van de uitgevraagde minimumeis(en)
 - Toepassing gunningscriteria
 - Het ambitieniveau van het uitgevraagde gunningscriteria
 - De weegfactor van dit gunningscriterium
 - Toepassing geschiktheidseisen bij de selectie van ondernemingen voorafgaand aan de inschrijffase
 - Toepassing selectiecriteria voorafgaand aan de inschrijffase, van de aanbesteding voor 'Social Return' bij de selectie van ondernemingen
 - De weegfactor van dit selectiecriterium of deze selectiecriteria (weegfactoren opgeteld?)
 - Percentage inzet social return is als minimumeis opgenomen in het bestek
 - Is het percentage inzet social return bij de gunning afgesproken?
 - Social Return toegepast t.o.v. loonsom, opdrachtsom of ingezette uren of op een ander manier
 - Geen toepassing: Is er gemotiveerd afgeweken op basis van een van de uitsluitingsgronden en welke?
 - Is de CDI vooraf akkoord gegaan met het niet uitvragen o.b.v. een maatwerkvariant of één van de uitsluitingsgronden?
- *Uitvoering van social return in de contractfase:*
 - Gerealiseerd percentage Social Return
 - Indien van toepassing, hoeveel unieke personen (met een afstand tot de arbeidsmarkt) zijn bij de uitvoering van deze opdracht betrokken?
 - Gebruik monitoringstool Social Return

PLEK INKOOPPROCES

Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	De informatie waarop de score van de aanbesteding wordt bepaald heeft betrekking op de voorbereidende-, gunnings- en uitvoeringsfase.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Inkopers en contractmanagers. In de praktijk kan dit ook de duurzaamheids- of social return coördinator zijn.

INKOOPFASE

Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	De aanbestedingsdata van openbare en onderhandse aanbestedingen worden automatisch uit TenderNed gehaald. Dit bespaart veel tijd bij het invullen van de tool. Het aanvullen van deze aanbestedingsdata met MVI-informatie kost enkele minuten per aanbesteding. Het gebruik van de tool is gratis.
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	Naast het genereren van rapportages met alle MVI-thema's, biedt de tool de ook de mogelijkheid een selectie te maken van de te rapporteren MVI-thema's. Alle data kan eenvoudig naar Excel worden geëxporteerd. Hierdoor kan de data gebruikt worden voor ieder type rapportage, bijvoorbeeld voor een specifieke rapportage die is afgestemd op de thema's die de organisatie belangrijk vindt.

PRAKTIJK

In hoeverre worden deze bestaande methodieken en instrumenten nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector (gemeenten)?	Jaarlijks schommelt dit tussen de 70 en 75 gemeenten, provincies, ministeries en waterschappen die de MVI-zelfevaluatiETOOL gebruiken.
In hoeverre worden deze bestaande methodieken en instrumenten nu gebruikt door ondernemers?	N.v.t.
In hoeverre geeft het inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Geen inzicht.
In hoeverre kun je deze tools inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Ja, de MVI-zelfevaluatiETOOL kan een aanbestedende dienst ook gebruiken om in kaart te brengen hoe wordt gescoord op het gebied van Diversiteit en Inclusie.

Bouwblokkenmethode

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	De bouwblokkenmethode is een methode die wordt gebruikt bij het vaststellen van de waarde van de social return invulling en de monitoring hiervan. Bij deze methode wordt vastgesteld welke financiële waarde een social return inspanning vertegenwoordigd. Hoe groter de afstand van de doelgroep tot de arbeidsmarkt, hoe hoger het bedrag. Daarnaast kunnen ook andere social return mogelijkheden een waarde krijgen toebedeeld in de bouwblokken, zoals begeleidingskosten, sociale inkoop of maatschappelijke activiteiten.
Op welk niveau wordt gemeten en/of gemonitord?	<i>Output</i> , de waarde is op basis van de hoeveelheid arbeidsplekken die wordt gecreëerd, de begeleidingskosten die worden gemaakt, sociale inkoop die worden gerealiseerd en/of maatschappelijke projecten die samen met de opdrachtgever worden vormgegeven.
Op welke manier werkt de tool?	<p>Aan de hand van de bouwblokkenmethode benoemt een aanbestedende dienst verschillende social return-activiteiten c.q. verplichtingen en koppelt daaraan fictieve bedragen. Overheden bepalen zelf de hoogte van de waardes, de invulling van de blokken (welke doelgroepen bijvoorbeeld) en eventuele aanvullende voorwaarden. Het bepalen van de waardes van de blokken geeft gemeente een mogelijkheid om eventueel te 'sturen', en bijvoorbeeld rekening te houden met de arbeidsmarktsituatie en/of de economische situatie. Ook worden er in sommige gevallen bonussen toegevoegd, bijvoorbeeld wanneer een persoon een vast contract krijgt of er een medewerker van boven de 50 jaar wordt aangenomen.</p> <p>Op het moment dat de opdracht daadwerkelijk gegund is en het contract gesloten wordt, gaat de winnende ondernemer met de social return coördinator in gesprek om afspraken te maken over de wijze waarop de social return verplichting ingevuld gaat worden. Opdrachtnemers kunnen aan de hand van deze methode worden beoordeeld op de activiteiten die zij in het kader van social return verwezenlijken.</p>
Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers leggen social return verplichting op in aanbestedingen en dragen de opdrachtnemer op dit te verantwoorden aan de hand van de bouwbokkenmethode. • De social return coördinator of contractmanager gebruikt de methode om de waarde van de inspanningen met social return te bepalen en de voortgang te monitoren. • Beleidsmedewerkers: Gebruiken de bouwblokkenmethode om voorspelbaar en transparant de beoordeling van de social return activiteiten en inspanningen in kaart te brengen. Bij het bepalen van de waardes van de blokken hebben beleidsmedewerkers een mogelijkheid om eventueel te 'sturen', en bijvoorbeeld rekening te houden met de arbeidsmarktsituatie en/of de economische situatie.

WIE WAT HOE	
Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)?	Ja, door middel van een beprijzing en monetarisering. De inspanningswaarde is in euro's, maar is een fictieve waarde. Hoe hoger de social return realisatie, hoe meer social return inspanningen zijn geleverd.
EFFECTEN & INDICATOREN	
Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?	De bouwblokkenmethode heeft geen standaard indicatoren. De opdrachtgever verbindt zelf een waarde aan de verschillende doelgroepen en activiteiten die betrekking hebben op het verhogen van arbeidsparticipatie.
PLEK INKOOPPROCES	
Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	Uitvoeringsfase
INKOOPFASE	
Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	De bouwblokkenmethode moet worden ingericht door beleidsmedewerkers. De verantwoordelijkheid voor de juiste uitvoering en toelichting van de bouwblokkenmethode ligt doorgaans bij de social return coördinator.
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	<p>Inschrijvers: n.v.t.</p> <p>Opdrachtnemers: Afhankelijk van de manier waarop het bouwblokkenmodel is ingericht moeten beleidsmedewerkers ook bepalen hoe een opdrachtnemer dit gaat verantwoorden. Dit kan bijvoorbeeld op onderstaande wijze:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>De opdrachtnemer vult de verplichting in met het aannemen van kandidaten.</i> In dit geval moet de opdrachtnemer aantonen dat de medewerker valt onder één van de social return doelgroepen door middel van een doelgroepenverklaring of een bewijs voor toekenning uitkering in combinatie met een loonstrook of arbeidsovereenkomst. 2. <i>De opdrachtnemer vult de Social Return verplichting in met sociale inkoop bij sociale ondernemers.</i> In dit geval moet de opdrachtnemer een factuur en omschrijving van de sociale inkoop aanleveren. 3. <i>De opdrachtnemer vult de Social Return verplichting in met een maatschappelijk project.</i> In dit geval levert de opdrachtnemer een omschrijving van het project inclusief het aantal uur of facturen dat hieraan is besteed.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	Opdrachtnemers zijn verantwoordelijk voor het aanleveren van de gegevens. Dit vraagt voornamelijk capaciteit voor administratie, maar vergt weinig expertise. Gebruik is voor opdrachtnemers gratis.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	De werking en mogelijkheden van de bouwblokkenmethode moeten worden gecommuniceerd met de opdrachtnemers. Gebruik van de methode is gratis.

CONTRACTFASE

Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	Tijdens de uitvoering van de opdracht krijgen de social return inspanningen een waarde. Aan de hand hiervan kan de realisatie op social return worden gecontroleerd en bijgestuurd.
Kun je met het instrument de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	Ja. Hoe meer social return inspanningen zijn gerealiseerd tijdens een contract, hoe hoger de inspanningswaarde van de opdrachtnemer. In het geval dat de opdrachtgever de inspanning monitort kan deze waarde worden vergeleken met andere contracten.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	De benodigde gegevens worden ingevoerd in een monitoringssysteem of aangeleverd bij de social return coördinator die deze informatie verwerkt in een eigen Excel-bestand (zoals bijvoorbeeld een factuur of arbeidscontract).
Welke administratiesystemen (monitoringssoftware) is hiervoor beschikbaar?	WIZZR (pagina 42), Social Return Monitor van Interpactum (pagina 44) en de Social Return Monitor van Noord-Nederland (pagina 60).
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie?	Opdrachtnemer
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	N.v.t.

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	Onbekend, de bouwblokkenmethode wordt door veel overheidsorganisaties gebruikt om de social return inspanningen waarde toe te kennen.
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	Ondernemers die een social return verplichting hebben bij overheidsorganisaties die gebruik maken van de bouwblokkenmethode.
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Geen inzicht
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Geen inzicht

Charter Diversiteit

WIE WAT HOE

Beschrijving instrument?	Het Charter Diversiteit is een intentieverklaring die organisaties ondertekenen. Daarmee committeert deze organisatie zich aan zelf opgestelde doelen om diversiteit en inclusie op de eigen werkvloer te bevorderen en om hierover vervolgens ook te rapporteren. Jaarlijks publiceert SER Diversiteit in Bedrijf een analyse van de voortgangrapportages van de Charterondertekenaars in de Monitor Charter Diversiteit. Het Charter Diversiteit is daarom ook een monitoringsinstrument.
Op welk niveau wordt gemeten en/of gemonitord?	<i>Input en output.</i> De voortgangrapportage kijkt naar de manier waarop het diversiteitbeleid is vormgegeven en wordt uitgevoerd. Dat wordt o.a. bepaald door te kijken naar het personeelsbestand.
Op welke manier werkt de tool?	Bedrijven en organisaties kunnen het Charter Diversiteit ondertekenen en verklaren daarmee dat zij zich zullen inzetten voor diversiteit en inclusie op hun werkvloer. Na ondertekening van het Charter moeten organisaties een plan van aanpak maken hoe zij diverser en inclusiever willen worden. Vervolgens moeten zij ook rapporteren over de uitkomsten van hun aanpak. Deze voortgangsrapportages worden gebundeld en opgenomen in de jaarlijkse Monitor Charter Diversiteit van de SER Diversiteit in Bedrijf.
Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers kunnen het tekenen van het Charter Diversiteit als subgunningscriterium of uitvoeringsvoorwaarde opnemen. Onderdeel van het ondertekenen is dat opdrachtnemers rapporteren over de voortgang van de samenstelling van het personeelsbestand. • Contractmanagers krijgen inzicht in welke mate de opdrachtnemers zich inzetten voor de Diversiteit en Inclusie vraagstukken binnen zijn organisatie. • Beleidsmedewerkers gebruiken het Charter Diversiteit om diversiteit en inclusie op de werkvloer van opdrachtnemers te stimuleren en vervolgens ook inzichtelijk te krijgen.
Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)?	In de voortgangsrapportage bundelt SER Diversiteit in Bedrijf de sociale impact die wordt gemaakt door alle ondertekenaars. Deze wordt niet beprijsd of gemonetariseerd.

EFFECTEN & INDICATOREN

<p>Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?</p>	<p>In die voortgangsrapportages worden verschillende aspecten van diversiteit en inclusie uitgevraagd. De hoofdonderdelen van de jaarlijkse online-enquête voortgangsrapportage van het Charter Diversiteit zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Accenten binnen het diversiteitsbeleid van de ondertekenaar. Hierbij ligt de focus op: <ul style="list-style-type: none"> - Arbeidsvermogen - Etnisch-culturele achtergrond - Leeftijd - Sekse - Seksuele oriëntatie/Genderexpressie • Resultaten van de doelstellingen op het gebied van diversiteit (in-, door- en uitstroom) en inclusie van de ondertekenaar. • Uitgevoerde activiteiten naar strategieën. <ul style="list-style-type: none"> - Vergroten bewustwording en draagvlak - Aanpassing personeelsbeleid - Communicatie • Beoordeling van de uitvoering • Meten en monitoren <ul style="list-style-type: none"> - Wat is gemeten en met welke resultaten • Beoordeling van de voortgang en opbrengsten
---	---

PLEK INKOOPPROCES

<p>Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?</p>	<p>Vorbereidende- en uitvoeringsfase.</p>
--	---

INKOOPFASE

<p>Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?</p>	<p>Inkopers</p>
<p>Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?</p>	<p>Inschrijvers: Het plan van aanpak voor het Charter Diversiteit. Opdrachtnemers: Informatie jaarlijkse online-enquête Voortgangsrapportage Charter Diversiteit.</p>
<p>Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?</p>	<p>Het meten of monitoren van diversiteit en inclusie vergt veel capaciteit en expertise. Het ondertekenen van het Charter Diversiteit is gratis.</p>
<p>Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?</p>	<p>Afhankelijk van de gebruikte tools, vergt het capaciteit en expertise om deze te beoordelen. Het ondertekenen van het Charter Diversiteit is gratis.</p>

CONTRACTFASE

Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	Het Charter Diversiteit verplicht organisaties om te rapporteren over de voortgang Diversiteit en Inclusie tijdens de jaarlijkse enquête. Het monitort geen realisatie van de sociale impact tijdens de uitvoering van het contract. Hier zijn dus ook geen sturingsmogelijkheden.
Kan deze tool worden gebruikt voor bewijsvoering (verificatie) tijdens uitvoering/na levering?	N.v.t.
Kun je op basis van deze tool de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	N.v.t.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	N.v.t.
Welke administratiesystemen (monitoringssoftware) is hiervoor beschikbaar?	N.v.t.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie in de contractfase?	N.v.t.
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	N.v.t.

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	O.a. Ministerie van OCW en Rijkswaterstaat
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	Momenteel zijn er 360 ondertekenaars van het Charter Diversiteit.
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Ja, de werknemers die vallen onder de doelgroep Banenafpraak kunnen worden meegenomen in de voortgangsrapportage.
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Het Charter Diversiteit richt zich uitsluitend op het thema Diversiteit en Inclusie.

Maatschappelijke kostenbatenanalyse

WIE WAT HOE	
Beschrijving instrument?	Een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) is een instrument om maatschappelijk rendement aan te tonen. De MKBA schat de (positieve en negatieve) effecten van een project (of beleidsoptie) in. Hierbij gaat het onder andere om de financiële kosten en baten, maar ook om maatschappelijke effecten. Een MKBA kan worden gebruikt voor verschillende impactgebieden.
Op welk niveau wordt gemeten en/of gemonitord?	<i>Ouput en outcome.</i> Zowel de directe als indirecte effecten worden in kaart gebracht.
Op welke manier werkt de tool?	De MKBA brengt de publieke kosten en baten/besparingen van de activiteiten van een onderneming in kaart. De kosten en baten worden vervolgens gekwantificeerd. Door de kosten af te trekken van de baten ontstaat er een positief of negatief saldo. Dit saldo omvat ook de kosten en baten van effecten op onderdelen die normaal gesproken niet in euro's zijn uit te drukken. Op deze manier biedt de MKBA inzicht in het effect van activiteiten op de samenleving. Hierbij kan worden gedacht aan de effecten op de natuur, landschap, veiligheid, cultuurhistorie en sociale cohesie.
Hoe zet een inkoper/contractmanager/beleidsmedewerker de tool in?	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopers kunnen organisaties de gelegenheid geven om ter onderbouwing of ter illustratie de MKBA te gebruiken, om zo het maatschappelijk rendement van hun organisatie onder de aandacht te brengen. • Contractmanagers: n.v.t. • Beleidsmedewerkers kunnen de impactmetingen van de ondernemers gebruiken om te laten zien welke sociale impact ondernemingen maken waar hun organisatie mee samenwerkt of waarvan hun organisatie producten en diensten koopt.
Wordt aan de sociale impact een waarde gegeven? Zo ja op welke manier (beprijzing/monetarisering)?	Ja, in een MKBA wordt er een waarde gegeven aan de sociale impact door de kosten minus de baten in kaart te brengen. Hierbij worden deze kosten en baten zoveel mogelijk in in euro's uitgedrukt.
EFFECTEN & INDICATOREN	
Welke effecten, meetindicatoren en/of kpi's worden gehanteerd? Zijn deze indicatoren een operationalisering van sociale beleidsdoelstellingen?	<p>De effecten op de maatschappij worden berekend door posten te benoemen die baten of kosten iets opleveren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Baten: Positieve effecten van de activiteiten van de onderneming die de maatschappij iets opleveren. • Kosten: Negatieve effecten van de activiteiten van de onderneming die de maatschappij wat kost. <p>Deze effecten zijn een operationalisering van sociale doelstellingen.</p>

PLEK INKOOPPROCES	
Binnen welke fase van het inkoopproces kan je de tool inzetten?	Vorbereidende fase
INKOOPFASE	
Wie is er bij de aanbestedende dienst verantwoordelijk voor?	Inkopers
Welke informatie moeten inschrijvers/opdrachtnemers aanleveren?	Inschrijvers: MKB- rapportage Opdrachtnemers: N.v.t.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtnemers?	Het opstellen van een MKBA vergt veel capaciteit en expertise. Het maken van een MKBA kan worden uitbesteed aan een derde partij. Hiervoor geldt dat hoe uitgebreider de rapportage, hoe kostbaarder dit wordt voor de onderneming.
Welke investering (capaciteit, expertise, budget) vragen deze tools van opdrachtgevers?	Het beoordelen van een MKBA vergt capaciteit en expertise. Gebruik van de MKBA is in de regel gratis voor opdrachtgevers.
CONTRACTFASE	
Hoe wordt de realisatie van sociale impact gemonitord gedurende de contractfase? Welke sturingsmogelijkheden zijn hier?	N.v.t.
Kan deze tool worden gebruikt voor bewijsvoering (verificatie) tijdens uitvoering/na levering (rapportages, audits etc.)?	N.v.t.
Kun je op basis van deze tool de uitvoering/realisatie van verschillende contracten met elkaar vergelijken?	N.v.t.
Hoe worden resultaten geregistreerd?	N.v.t.
Welke administratiesystemen (monitoringssoftware) is hiervoor beschikbaar?	N.v.t.
Wie is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie in de contractfase?	N.v.t.
Kan de informatie uit individuele aanbestedingen en contracten worden gebundeld voor rapportage?	N.v.t.

PRAKTIJK

In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door aanbestedende diensten? En in welke sector?	Onbekend
In hoeverre wordt dit instrument nu gebruikt door ondernemers?	Onbekend
In hoeverre geeft het instrument inzicht in de hoeveelheid mensen uit doelgroep Banenafpraak?	Je kunt de MKBA zelf inrichten. De rapportage kan dus ook inzicht geven in de hoeveelheid mensen met een baan vanuit de banenafpraak.
In hoeverre kun je dit instrument inzetten voor monitoring en meting rondom het thema Diversiteit en Inclusie?	Je kunt de MKBA zelf inrichten. De rapportage kan dus ook inzicht geven in de effecten voor het thema Diversiteit en Inclusie.

COLOFON

September 2022 - Dit is een publicatie van PIANOo, het Expertise-centrum Aanbesteden. Dit rapport maakt deel uit van het programma Maatschappelijk Verantwoord Inkopen.
Deze publicatie is opgesteld in samenwerking met Interpactum.

Auteurs

Milou Sluys (Interpactum)
Marcella van Room (PIANOo)

Redactie

Iris Gouweloos (PIANOo)
Anique van Leeuwen (PIANOo)

Ontwerp en productie

Xerox | Osage

PIANOo Expertisecentrum Aanbesteden

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
info@pianoo.nl | www.pianoo.nl

